

Голас Радзімы

№ 13 (1479)
31 сакавіка 1977 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 22-і

Л. БРЭЖНЕЎ АБ
АКТУАЛЬНЫХ ПЫ-
ТАННЯХ УНУТРА-
НАЙ І ЗНЕСНЯЙ
ПАЛІТЫКІ СССР

«Савецкія праф-
саюзы — уплыво-
вая сіла нашага гра-
мадства»

стар. 3, 5, 6

НА ЗАДВОРКАХ
ГРАМАДСКАГА
ЖЫЦЦЯ КАНАДЫ

«Закон залатога
зьярняці»

стар. 4

УСЕ РОЛІ — ГА-
ЛОЎНЫЯ

«Прыма беларус-
кай аперэты»

стар. 7

Фота Я. КАЗЮЛІ.

Полацкі самадзейны ансамбль народных інструментаў.

ПЕРАД НОВЫМІ ЗАДАЧАМІ

У Савецкім Саюзе 113 мільёнаў 500 тысяч членаў прафесіянальных саюзаў. Такую лічбу назваў XVI з'езд прафсаюзаў СССР, які адбыўся ў Маскве на мінулым тыдні.

Вопыт работы гэтай найбольш масавай грамадскай арганізацыі працоўных нашай краіны прыцягвае ўвагу, выклікае цікавасць ва ўсім свеце. Толькі ў 1975 годзе, напрыклад, гасцямі савецкіх прафсаюзаў

было каля 950 замежных дэлегацый. Дэніс Макдэрмат, дырэктар канадскага аддзялення і віцэ-прэзідэнт АБ'яднанага прафсаюза аўтамабілебудавнікоў ЗША, адзначыў пасля паездкі ў Савецкі Саюз, што «ў апошні час прафсаюзы адыгрываюць асабліва актыўную ролю ў жыцці савецкага грамадства — і ў працэсах кіравання, і ў абароне інтарэсаў працоўных».

Савецкія прафесіянальныя саюзы не з'яўляюцца дзяржаўнымі органамі, але разам з Камуністычнай партыяй і дзяржаўнай уладай актыўна працуюць над развіццём сацыялістычнай эканомікі, над далейшым павышэннем матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця народа. Прафсаюзы — гэта той фундамент, без якога працоўныя не маглі б выконваць свае функцыі па кіраван-

ню вытворчасцю, дзяржавай. Аналізуючы шматбаковую дзейнасць прафсаюзаў у розных сферах жыцця савецкага грамадства, У. І. Ленін пастаянна падкрэсліваў іх ролю як школы для шырокіх мас працоўных. «...З усіх бакоў... прафсаюзы ёсць школа, школа аб'яднання, школа салідарнасці, школа абароны сваіх правоў, школа гаспадарання, школа кі-

(Працяг на 2-й стар.)

З 21 ПА 25 САКАВІКА

1977 ГОДА У МАСКВЕ, У

КРАМЛЁУСКІМ ПАЛАЦЫ

З'ЕЗДАУ, ПРАЦАВАУ XVI

З'ЕЗД ПРАФЕСІЯНАЛЬ-

НЫХ САЮЗАУ СССР.

САВЕЦКІЯ ПРАФСАЮЗЫ — УПЛЫВОВАЯ СІЛА НАШАГА ГРАМАДСТВА

ПРАМОВА ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА ЦК КПСС Л. І. БРЭЖНЕВА НА XVI З'ЕЗДЗЕ ПРАФЕСІЯНАЛЬНЫХ САЮЗАЎ СССР

Дарагія таварышы!
Паважаныя госці!

Мне даверана ганаровая і рэ-
зам з тым прыемная місія —
перадаць дэлегатам XVI з'езда
прафесіянальных саюзаў гара-
чае, сардэчнае прывітанне ад
Цэнтральнага Камітэта Камуні-
стычнай партыі Савецкага Саю-
за, ад Палітбюро, сакратарыя-
та ЦК КПСС і Савецкага ўрада.

З цэхаў і шахт, з будоўляў,
палёў і ферм, з навуковых ла-
бараторый і навучальных уста-
ноў, з дзяржаўных устаноў і
творчых арганізацый, з усіх рэ-
спублік і абласцей нашай мно-
ганациональнай Радзімы прыне-
слі сюды, у гэту залу, свае
думкі і вопыт пасланцы вялікай
арміі працы.

Тут знаходзяцца прадстаўні-
кі гераічнага рабочага класа,
чыя праца ляжыць у аснове
магутнасці і працівання краі-
ны і чыя ідэалогія — марксізм-
ленінізм — служыць пуцявод-
най зоркай нашага руху да вяр-
шынь сацыяльнага прагрэсу.

Тут знаходзяцца прадстаўнікі
шматмільённай арміі працаў-
нікоў вёскі, незамены ўклад
якіх ва ўмацаванне эканомікі і
паляпшэнне жыцця савецкіх
людзей высока цэняць уся на-
ша партыя, увесь народ.

Партыя надае прынцыповае
значэнне таму, што ў прафса-
юзны рух усё шырэй уцягваю-
цца калгаснікі. «Умацаваць рабо-
ту прафсаюзаў, — указваў У. І.
Ленін, — значыць распаўсю-
дзіць яе не толькі на сельскі
пралетарыят, але на ўсё пра-
цоўнае сялянства». Гэты ленін-
скі запавет паслядоўна ажыц-
цяўляецца.

Сярод дэлегатаў з'езда мно-
га дзячаў навукі, тэхнікі, куль-
туры і мастацтва, людзей, якім
належаць выдатная роля ў на-
рошчванні інтэлектуальнага і
культурнага патэнцыялу краіны.

Тут прадстаўлены і той шмат-
лікі слой працоўных, якіх мы ў
цэлым называем служачымі і
дзеінамі якіх неабходна ў лю-
бой галіне грамадскага жыцця.

З асабліва сардэчнай цеплы-
нёй хочацца сказаць аб пры-
сутных у гэтай зале актывістах
прафсаюзнага руху, якія прад-
стаўляюць больш чым п'яцідзе-
сяцімільённы атрад жанчын-ра-
ботніц. Скажу прамі: мы, муж-
чыны, у даўгу перад імі. Мы
яшчэ далёка не ўсё зрабілі,
каб аблегчыць двайную ношу,
якую яны нясуць і дома, і на
вытворчасці. Але тым больш
падстаў сказаць словы ўдзяч-
насці, звернуўшы да нашых
маці, жонкаў і сячёр, словы
ўдзячнасці за іх самаадданую
працу.

У гэтай зале многа моладзі.
Так і павінна быць. Гэта — заў-
трашні дзень краіны, гэта — па-
каленне, якое ў недалёкай бу-
дучыні возьме ў свае рукі кі-
раўніцтва грамадствам. І мы
спакойныя: у нас надзейная,
дастойная змена.

Такім чынам, таварышы, на
з'ездзе ва ўсёй разнастайнасці
і паўнаце прадстаўлены ўсе ас-
ноўныя сацыяльныя групы, усе
стваральныя, творчыя сілы са-
вецкага грамадства. Такі прад-
стаўнічы характар з'езда — гэта
яркае праяўленне дэмакратыі,
дэмакратыі нашай, сацыя-
лістычнай, дэмакратыі, якая
ідзе сваімі карэннямі ў самую
тоўшчу народнага жыцця.

Стварэнне паловага, развіцця
сацыялізму па-новаму паставіла
многія задачы эканамічнага, са-
цыяльна-палітычнага і духоўна-
га развіцця краіны. Іншымі ста-
лі як нашы магчымасці, так і
грамадскія патрэбнасці. Адбы-
ваецца глыбокая перабудова
многіх бакоў практычнай дзей-
насці партыі і народа. Гутарка

ідзе аб справах буйнейшага
маштабу, аб справах складаных,
жыццёва важных як для ўсяго
грамадства, так і для кожнага
савецкага чалавека, кожнай
савецкай сям'і. Іменна на такія
справы нацэляваюць нас рэ-
шэнні XXIV і XXV з'ездаў партыі,
выпрацаваная імі стратэгія
камуністычнага будаўніцтва —
стратэгія перамаганоснага руху
наперад!

Сучасны этап развіцця Савец-
кага Саюза накладвае на ўсіх
нас найвышэйшую адказнасць,
пабуджае кожнага з нас
прад'яўляць да сябе, да сваёй
работы больш высокія патра-
баванні, каб унесці дастойны
ўклад у вырашэнне пастаўлен-
ных партыяй задач. Гэта поў-
насцю адносіцца і да праф-
саюзаў.

З вялікім задавальненнем
мы можам сказаць, што праф-
саюзы нашай краіны з першых
дзён свайго існавання ішлі раз-
ам з партыяй. Вызначаючы
месца і ролю прафсаюзаў у
сацыялістычным грамадстве,
У. І. Ленін называў іх школай
кіравання, школай гаспадаран-
ня, школай камунізму. Ці вы-
чарпаны гэты напрамак работы
прафсаюзаў ва ўмовах развіц-
ця сацыялізму? Не, не вычарпа-
ны. Наадварот, у гэтых умовах
яны набываюць яшчэ большае
значэнне і раскрываюцца з
яшчэ большай паўнатой.

Савецкія прафсаюзы былі і
застаюцца школай кіравання.
Прычым, — і гэта прынцыпова
важна, — школай масавай, шко-
лай, дзе дзсяткі мільёнаў лю-
дзей авалодваюць навукай кі-
равання вытворчасцю, дзяржа-
вай, грамадствам.

Савецкія прафсаюзы былі і
застаюцца школай гаспадаран-
ня. Прычым, — і гэта тасма
прынцыпова важна, — школай
сацыялістычнага гаспадарання.
У нашым грамадстве вытвор-
часць не процістаіць працоўна-
му. Клопаты аб развіцці народ-
най гаспадаркі, аб уздыме вы-
творчасці і клопаты аб правах і
інтарэсах працоўных, аб умо-
вах іх працы і быту — такая
двуадзіная задача прафесія-
нальных саюзаў. Іменна двух-
адзіная, бо рост і якаснае ўда-
сканаленне эканомікі — прамы і
правільны шлях да паляпшэн-
ня жыццёвых умоў чалавека
працы, яго сям'і, усіх грама-
дзян.

Савецкія прафсаюзы былі і
застаюцца школай камунізму.
У гэтай школе вучацца жыць
і працаваць па-камуністычнаму.
У гэтай школе фарміруецца но-
вае духоўнае аблічча чалавека
працы. У гэтай школе выхоўва-
юцца высокія якасці працаўні-
коў — інтэрнацыяналістаў, вы-
хоўваецца вернасць нягаснуча-
му лозунгу «Пралетарыі ўсіх
краін, яднайцеся!»

Праходзіць час, мяняецца
абстаноўка, паўстаюць новыя і
новыя задачы, але шлях, указа-
ны Леніным, быў і застаецца
адзіна надзейным, адзіна пра-
вільным шляхам.

Таварышы! Мне не хацелася
б прадугадваць дыскусію, якая
разгорнецца на вашым з'ездзе.
Але, выступаючы ад імя і па да-
ручэнню Цэнтральнага Камітэ-
та партыі, я лічыў бы магчы-
мым выказаць некаторыя мер-
каванні аб справах, якія заслу-
гоўваюць асабліва увагі
прафесіянальных саюзаў, аб
задачах, у вырашэнне якіх яны
закліканы ўнесці асабліва важ-
кі ўклад.

Пачну з эканомікі. Чым спе-
цыфічны сённяшні дзень? Тым,
відавочна, што ў цэнтр эканамі-
чнай палітыкі пастаўлена бра-
рацтва за эфектыўнасць гра-
мадскай вытворчасці, за высо-
кую якасць работы ва ўсіх

галінах і на ўсіх участках на-
роднай гаспадаркі.

Эфектыўнасць і якасць —
ключавая задача дзясятай пяці-
годкі. Але не трэба забываць:
каб гэта лананічная і дакладная
формула не ператварылася ў
надакучлівую фразу, не страці-
ла свайго актыўнага, мабілізу-
ючага характару, неабходна што-
дзённа, патрабавальна правя-
раць сябе: а ці ўсё робіцца
для яе ажыццяўлення? Тут
прафсаюзам ёсць дзе прыкла-
сці сілы, ёсць дзе разгарнуцца.

Узросшы маштабы і скла-
дасць нашай народнай гаспа-
даркі востра паставілі пытанне
аб удасканаленні планавання і
кіравання, аб паляпшэнні ўсяго
гаспадарчага механізму. У гэ-
тым напрамку вядзецца вялі-
кая работа. Цэнтральныя пла-
навыя і гаспадарчыя органы за-
няты падрыхтоўкай адпаведных
канкрэтных прапановаў. Гэту ра-
боту важна не зацягваць — пар-
тыя надае ёй велізарнае знач-
энне.

Але мы ніколі не забываем
і аб іншым. Сацыялізм у да-
паўненне да добрага кіраван-
ня, як гавораць, «зверху» мае
яшчэ адну магутную сілу па-
скарэння эканамічнага росту.
Гэта — ідучыя «знізу», а дак-
ладней гавораць, з самых
глыбін грамадства, творчая
актыўнасць, ініцыятыва, працоў-
ны энтузіязм мільёнаў.

Тут вялікая перавага сацыя-
лізму. Тут адзін з тых яго га-
лоўных «сакрэтаў», якія на
працягу нашай гісторыі давалі
магчымасць дабівацца, здава-
лася б, немагчымага, здзіў-
ляць увесь свет тэмпамі развіц-
ця новага грамадства, яго жыц-
цёвай сілай і дынамізмам.

Не менш важным будзе для
нас гэты фактар і ў далейшым.
Жыццё пастаянна нараджае но-
выя формы масавай ініцыятывы.
Тут вельмі многае зале-
жыць ад вас, таварышы, ад
работы прафсаюзаў, ад умення
падтрымаць творчы парыв, на-
кіраваць яго на вырашэнне кан-
крэтных актуальных задач на
кожным прадпрыемстве, на
кожным участку работы.

І першае, аб чым я думаю ў
связі з гэтым, — гэта роля
прафсаюзаў у разгортванні са-
цыялістычнага спаборніцтва.
Напаміну, што яшчэ ў 1920 го-
дзе IX з'езд партыі даручыў
прафсаюзам арганізацыю спа-
борніцтва. Адказнасць за гэту
важную справу ляжыць на іх
і сёння.

Зусім натуральна, што на
сучасным этапе сацыялістычнае
спаборніцтва набывае якасна
новыя рысы, новыя асаблівасці.
Спаборніцтва сёння неаддзель-
нае ад навукова-тэхнічнай рэвал-
юцыі. Яно ўсё больш канцэн-
труецца вакол праблем эфек-
тыўнасці і якасці. Яно накірава-
на на дасягненне найлепшых
канчатковых народнагаспадар-
чых вынікаў. Яно самым чы-
сным чынам звязана з сустрэ-
чнымі планами, у якіх так ярка
сыражана ініцыятыва і самаад-
даная праца мільёнаў.

У ходзе спаборніцтва выяў-
ляюцца не толькі перадавікі,
пераможцы, але і адстаючыя.
Спаборніцтва дапамагае тым
самым сканцэнтравана сілы на
выпраўленні недахопаў, на пад-
цягванні адстаючых участкаў,
каб паскорыць агульны ўздым.

Яшчэ адна вялікая галіна ра-
боты, у якой вельмі важная ро-
ля належыць прафсаюзам, —
гэта ўмацаванне працоўнай ды-
сцыпліны.

Савецкі чалавек — гаспадар
свайго краіны. Ён — адзіны ства-
ральнік магутнасці і багацця
грамадства. Ніхто, акрамя на-
рода, не можа ў нас выкары-
стаць вынікі грамадскай працы,
але і працаваць за нас таксама
няма каму. Гэта значыць, што

кожны павінен працаваць так,
каб не было сорамна перад са-
мім сабой, каб можна было са
спакойным сумленнем гля-
дзець у вочы таварышам.

І таму зусім натуральна, што
перадавыя рабочыя, ветэраны
працы, цэлыя калектывы ўзні-
маюць пытанне аб павышэнні
патрабавальнасці да тых, хто
забывае аб годнасці рабочага
чалавека, парушае дысцыпліну,
не беражэ народнае дабро.
І ваш прамы абавязак, тавары-
шы, абавязак усіх прафсаюз-
ных арганізацый — усямерна
падтрымаць галасы гэтых сум-
ленных працаўнікоў!

Вастрыня гэтага пытання тлу-
мачыцца не тым, што дысцып-
ліна стала горшай. У цэлым
справа абстаіць не так. Але мы
не можам не ўлічваць тых но-
вых патрабаванняў, якія прад-
'яўляюць новая тэхніка і тэхна-
логія, растуца ўзаемазалеж-
насць галін і вытворчасцей,
усё сучаснае аблічча нашай
гаспадаркі.

Сёння ж наймаверна ўзра-
стаюць страты ад кожнага па-
рушэння, кожнага зрыву пра-
цоўнай, планавай і тэхналагі-
чнай дысцыпліны. Хіба можна
параўнаць страты ад дрэннай
работы землякопа, які быў уз-
броены рыдлёўкай ды тачкай, і
страты ад простаго шагаючага
экскаватара? Перабой у рабоце
аднаго цэха можа прывесці да
многатысячных страт для заво-
да, а ў канчатковым выніку і
адб'іцца на цэлай галіне.

Партыя разглядае прафсаю-
зы як магутную сілу, здольную
рэальна дапамагчы ўмацаванню
дысцыпліны працы на ўсіх уча-
тках вытворчасці. Прычым ума-
цаванню яе сродкамі і метада-
мі, уласцівымі нашаму сацыя-
лістычнаму ладу, — выхаваннем
адказнасці і свядомасці, прадуманай
сістэмай матэрыяльных і
маральных стымуляў, тавары-
скай крытыкай і самакрытыкай,
штодзённым уздзеяннем ка-
лектыву.

Таварышы! Гавораць аб эканамічных
проблемах, я не магу
не закрануць некаторыя на-
дзённыя пытанні развіцця сель-
скай гаспадаркі. Гэта тым
больш дарэчы, што ні на адным
іншым з'ездзе прафсаюзаў не
былі так шырока прадстаўлены
сельскія працаўнікі.

Мы паставілі вялікую зада-
чу — дабіцца бесперабойнага
забеспячэння насельніцтва вы-
сакаякаснымі, паўнацэннымі і
разнастайнымі харчовымі тавар-
амі. У сувязі з гэтым асаблі-
вае значэнне набыло цяпер па-
вельчэнне вытворчасці мяса
і мясных прадуктаў, а зна-
чыць — далейшае развіццё жы-
вёлагадоўлі. Няма сумненняў,
што мы гэта пытанне вырашым.
Уся справа, аднак, у тым, каб
вырашыць яго найхутчэй. Імен-
на на гэта павінны быць накі-
раваны думкі і намаганні ўсіх,
хто працуе ў сельскай гаспа-
дарцы

Наша мэта — перавесці жы-
вёлагадоўлю на прамысловую
аснову, перш за ўсё на базе
міжгаспадарчага кааперавання,
спецыялізацыі і канцэнтрацыі.
І, рухаючыся па гэтым шляху,
нам ужо ўдалося многага да-
біцца.

Усё большыя патрэбы жывё-
лагадоўлі прымушаюць па-но-
ваму падысці і да некаторых
іншых пытанняў. Мы правільна
лічылі і лічым збожжавую вы-
творчасць асновай асноў развіц-
ця сельскай гаспадаркі. Для
задавальнення харчовых пат-
рэб насельніцтва ў хлеб збож-
жаў і нас дастаткова. Цяпер гу-
тарка ідзе аб другім, не менш
важным баку збожжавай праб-
лемы, — павелічэнні вытворча-
сці найбольш каштоўных куль-
тур фуражнага зерня, павышэн-
ні яго якасці. Важна таксама

расшыраць плошчы арашальных
лугоў і пашы, пасевы люцэр-
ны.

Бесперабойнае забеспячэнне
насельніцтва прадуктамі хар-
чавання патрабуе, далей, сур-
'ёзна палепшыць транспарці-
роўку, захоўванне і перапра-
цоўку сельскагаспадарчай прад-
дукцыі. Вырашэнню гэтых за-
дач павінна дапамагчы ўдаска-
наленне кіравання ўсёй харчо-
вай справай у краіне. Трэба
паскорыць падрыхтоўку прапа-
ноў па гэтым важнаму пытанню.

Таварышы! Партыя паставіла
на першы план задачу павы-
шэння матэрыяльнага і куль-
турнага ўзроўню жыцця савец-
кіх людзей. Яна перавяла ў
плоскасць тысяч і тысяч прак-
тычных спраў наш праграмны
лозунг: «Усё для чалавека, усё
ў імя чалавека!»

Вы ведаеце, як многа робіцца
ў гэтай галіне. Толькі за апош-
нія месяцы быў прыняты рад
новых важных рашэнняў. Адно
з іх прадугледжвае павышэнне
грашовых даходаў 31 мільёну
савецкіх працоўных. Другое
дачыць развіцця вытворчасці
тавараў масавага попыту і па-
вышэння іх якасці. Рабо-
та па ўсіх гэтых напрам-
ках будзе працягвацца.
Няма сумнення, што ў выра-
шэнне задач, звязаных з паляп-
шэннем жыцця народа, важкі
ўклад уносяць прафсаюзы.
Іменна ж дзеля чалавека, дзеля
яго інтарэсаў дзейнічаюць
прафсаюзы.

Адсюль першараднае значэн-
не пастаянных клопатаў аб па-
ляпшэнні ўмоў працы, аб звя-
дзненні да мінімуму ручной,
малакваліфікаванай, фізічна
цяжкай працы, аб стварэнні аб-
станоўкі, якая выключала б
прафесіянальныя захворванні і
вытворчы траўматызм.

Тэхнічнае пераўзбройванне
прамысловасці, сельскай гаспа-
даркі, будаўніцтва і транспар-
ту, на якое выдзяляюцца велі-
зарныя сумы, партыя разгля-
дае як рашаючы сродкаў паляп-
шэння ўмоў працы, ператварэн-
ня ўсіх вытворчасцей у беспеч-
ныя, зручныя для чалавека. На-
шу мэту можна сфармуляваць
так: ад тэхнікі бяспекі — да бя-
печнай тэхнікі. Мы сталі на гэты
шлях і будзем ісці па ім няў-
хільна.

Многае трэба будзе зрабіць
і для таго, каб палепшыць гра-
мадскае харчаванне і службу
быту на прадпрыемствах. У гэ-
тых пытаннях, як, дарэчы, і ва
ўсіх іншых, якія закранаюць
інтарэсы чалавека на яго рабо-
чым месцы, прафсаюзным камі-
тэтам трэба праяўляць больш
патрабавальнасці, больш баяв-
насці.

Клопаты аб чалавеку, зразу-
мела, не заканчваюцца, не мо-
гуць заканчвацца ля выхаду з
заводскай праходнай. Велізар-
ная галіна нашай сацыяльнай
палітыкі звязана з паляпшэннем
быту савецкіх людзей, клопатам
мі аб іх здароўі і адпачынку, аб
тым, каб працоўныя і іх сем'і
маглі разума, з карысцю для
сябе і грамадства распарад-
джацца вольным часам. Тэхні-
чная творчасць, заняткі фізкуль-
турай і спортам, мастацкая са-
мадзейнасць — усё гэта стала
патрэбнасцю мільёнаў. І тут у
прафсаюзаў велізарныя магчы-
масці, вельмі шырокае поле
дзеінасці.

Клопаты аб чалавеку — гэта
не толькі задавальненне яго
матэрыяльных патрэбнасцей.
Звяртаючыся да дэлегатаў
з'езда, я хацеў бы выдзеліць
маральны бок спраў. Тут не
патрабуецца асаблівых затрат.
Затое зусім неабходна іншае —
паўсюдная і штодзённая ува-
га і чуласць да чалавека.

[Працяг на 5-й стар.]

ГОД 1933-і

20 МАЯ Савет Народных Камісараў БССР прыняў пастанову аб адкрыцці Беларускага інстытута народнай гаспадаркі.

25 МАЯ на базе Беларускай студыі оперы і балета адкрыты Беларуска-дзяржаўны тэатр оперы і балета. Раслі і выхоўваліся нацыянальныя музычныя кадры.

На 1 ЛІПЕНЯ ў рэспубліцы налічвалася 63 машына-трактарныя станцыі з 1565 трактарамі.

1 ЛІПЕНЯ прынята пастанова Савета Народных Камісараў БССР аб адкрыцці

Беларускага політэхнічнага інстытута. Спачатку БПІ меў 4 факультэты і рыхтаваў інжынераў васьмі спецыяльнасцей.

7 ЛІСТАПАДА ў Мінску адбылося ўрачыстае адкрыццё помніка Уладзіміру Ільічу Леніну ля Дома ўрада.

10 СНЕЖНЯ ўступіў у строй дзеючых Гомельскі шклозавод.

Адкрыты Дзяржаўны рускі драматычны тэатр у Мінску. Створаны Саюз савецкіх мастакоў Беларусі.

ГОД 1934-ы

16—22 СТУДЗЕНЯ праходзіў XV з'езд КП(б)Б. 456 дэлегатаў прадстаўлялі 65 119 членаў партыі і кандыдатаў у члены партыі.

З'езд абмеркаваў справаздачы ЦК, ЦКК, Рэвізійнай камісіі, даклады аб калгасным і саўгасным будаўніцтве ў БССР і інш.

8—14 ЧЭРВЕНЯ адбыўся першы з'езд савецкіх пісьменнікаў Беларусі. У яго рабоце прыняло ўдзел каля 100 дэлегатаў. З'езд вызна-

чыў шляхі далейшага развіцця беларускай літаратуры і задачы Саюза пісьменнікаў.

У ліпені адкрыты Віцебскі медыцынскі інстытут.

8—10 ЖНІўНЯ праходзіла Усебеларуская нарада па ліквідацыі непісьменнасці. К гэтаму часу ў БССР пісьменнага насельніцтва было 98 працэнтаў супроць 23 працэнтаў у дэрэвалюцыйнай гады.

Якуб КОЛАС

ІДЗЕ ВЯСНА

Ідзе вясна ў шумлівых водах,
У звонкім срэбры ручаёў
І разлівае мяккі подых,
Як песню нейкую без слоў.

Ідзе і будзіць, нібы маці
У дзень святы сваіх дзяцей,
Узгоркі, гоні, сенажаці
Пад гукі выраю — гусей.

І абнімае, туліць, песціць
І дрэва кожнае і куст,
Ды нешта шэпча ім пад густ,
Прыносіць радасныя весці.

(Урывак з паэмы «Рыбакова хата».)

ЧУЛІ пра пеўня, які на сметніку знайшоў залатое зярнятка? На самым звычайным сметніку ў кутку вясковага двара сярод саломы, трэсак, паперак і аначак пень Кукарэка Галагудкі раптам прыкмеціў незвычайны бляск. Для праверкі сваёй здагадкі яшчэ мацней драгнуў нагой, дзеўбануў і пераканаўся: золата!

Адкрыццё шчаслівага пеўня прымянілі на практыцы

Савецкі Саюз жыве «на капіталістычных пазыках». Як так? Аказваецца, вельмі проста. СССР атрымлівае ад капіталістычных краін дзясяткі мільярдаў долараў у выглядзе пазыкі, «дзякуючы гэтым мільярдам, запазычаным у капіталістаў, можа ўтрымоўваць сваю гаспадарку і здабываць свае сацыялістычныя дасягненні».

Во якія цуды! Выходзіць, каб не капіталістычныя пазыкі, уся народная гаспадарка развалілася б і не было б СССР. А што робяць 250

Праўда, не ўсе так. Некаторыя, выпішы ў «дзень жаўнера», набіраюцца храбрасці і вылазяць з цёмных куткоў, каб паказацца на вуліцы. Вір сведчыць: «Вунь Грышкевічы ветэраны... зрабілі парад, прамаршыраваўшы прад сваім Празыдэнтам і генэралам па цвітары аж у 27-х... Ці гэта не асмешванне саміх сябе?»

Асмешванне, міленькія, самае ганебнае асмешванне. Сабрацца нікчэмнай кучкай, выйсці з зацішку на сцюдзёны вецер і гуляць, як малыя

Уладзімір БЯГУН

ЗАКОН ЗАЛАТОГА ЗЯРНЯЦІ

ФЕЛЬЕТОН

іншыя птушкі. У прыватнасці, спрытнягі-верабі сталі абследаваць тое, што застаецца на выгане пасля коней. І не памыліліся: там аказаліся зярняты аўса.

Назіраючы за птушкамі, людзі зразумелі, што і сярод смецця знаходзяцца карысныя рэчы. З адвалаў, насыпаных каля шахт, цяпер здабываюць каштоўныя на вагу золата рэдказемельныя элементы. І не толькі! Было дакладна ўстаноўлена: у пустой балбатні дурня, галава якога набіта смеццем, зрэдку зіхаць золатам разумныя думкі. Акрамя таго, лічыцца абсалютна даказаным, што манюка лжэ-лжэ, ды і праўду скажа. Да такіх кардынальных вывадаў прывяло адкрыццё Галагудкага Кукарэкі.

Абагульняючы сказанае, можна зрабіць тэарэтычны вывад аб існаванні ў прыродзе і грамадстве закона залатога зярняці. У адпаведнасці з гэтым усеагульным законам у складзе непатрэбнага (глупствы, смецце, хлам, хлусня і г. д.) у мікраскапічных дозах утрымліваецца карыснае (золата, праўда, цыроній і г. д.). А ўсё карыснае, у якіх мізэрных дозах яно не знаходзілася б, неабходна адшукваць і пускаць у гаспадарчы абарот.

Так мы і зробім. Маючы на ўзбраенні азначаны магутны закон, зазірнем на беларускі нацыяналістычны сметнік. Размешчаны ён на задворках палітычнага жыцця Канады.

Папаўшы на даследуемы аб'ект, мы адразу прыкмецім, што куча зусім маленькая — наша нацыяналістычнае смецце, у асноўным, згарэла ў агні Вялікай Айчыннай вайны. Тут цяпер ссыпаны варты жалю астаткі: усё старое, зношанае, папсаванае, гнілое, выветранае. Сярод хламу валяюцца лысыя лбы, бяззубыя пашчэнікі, бітыя каркі, падсмаленыя пяты, зношаныя ад частага лізання языкі, выцвілыя паліцэйскія мундзіры, пустыя надзеі, тухлыя ідэі. Куча трохі варушыцца. Ад яе ідзе ня добры дух.

Асцярожна, каб не запэкацца, паднімем са сметніка газету «Беларускі голас». Сама наяўнасць друкаванага органа ў такім месцы не здзіўляе, бо ў «вольным свеце» павялося так: кожны, каго выкінулі на сметнік гісторыі, дагнівае свой век, выпускаючы ўласную і, вядома, «незалежную» і «праўдзівую» газету. Таму і Сяргей Сіняк-Хмара выдае сваю «The only Byelorussian language newspaper in Canada».

А ну, што напісана ў ёй? О, ёсць цікавыя штучкі!

Газета, напрыклад, зусім сур'ёзна паведамляе, быццам

мільёнаў савецкіх людзей? Яны ж, мусяць, працуюць, маюць са сваёй працы нейкія вынікі? Нічога падобнага! Яны, нібы птушаняты, толькі разываюць раты і чакаюць доларавага корму. Так што, згодна з логікай гэтай сметнікавай газеты, вялікая і магутная дзяржава існуе на капіталістычныя пазыкі і ў датак... пазык тых капіталістам не аддае.

Што гэта, скажыце на міласць боскую? Трызненне і глупства. Мякіна ў галаве.

Глупствы, аднак, нас не цікавяць. Мы шукаем прабліскі розуму. Мы цвёрда ўпэўнены, што па закону яны павінны быць.

Так... Адзін нумар газеты, другі... Паклёп, хлусня — усё, як мае быць. Пачакай, пачакай, пішучь во пра «свята збройных сілаў». Што за «сілы», якое «свята»? Уважліва чытаем:

«З нагоды Лістападавых гістарычных падзей — нашага найвялікшага нацыянальнага збройнага паўстання ў абарону незалежнасці і Беларускай Народнай Рэспублікі — паўстання Случчыны і баёў арміі Булак-Балаховіча, вызваліўшага было значны кавалак Беларускае зямлі...»

Фу ты! Зноў тое самае. Бандытызм называюць гістарычнай падзеяй, мяцеж — паўстаннем, кучку злачынцаў і рабаўнікоў — арміяй. Зусім з глузду з'ехалі. Але на тое ён і сметнік. Трэба набрацца цяргення і шукаць.

Словам, Вір, паплетнік Хмары, далей піша, што на канадскім сметніку вырашылі трохі варухнуцца і адзначыць «дзень збройных сілаў», «прыпасавалі да нейкай найбольшай падзеі ў нашай гісторыі». А што — тут нейкі сэнс ёсць! Святкаванне ўгодкаў между Булак-Балаховіча можна дапасаваць да святкавання найбольшай падзеі ў гісторыі беларускага нацыяналізму — да ўспамінаў аб тым лірычным моманце, калі Хмары, віры, станкевічы і кампанія лізнула гаўляйтэру Кубэ... боты.

Значыць, хочучь адсвяткаваць. «А што мы маем узапраўды?» — пытаецца, сумна ўздыхнуўшы, спадар Вір. І адказвае — вы толькі слухайце: — «Партыйны падзел давёў да таго, што кожная групка самавольна вызначыла сабе сваё ваяцкае свята і яго святкуе. Святуюць мізэрна, слабенька, «апелямі» ды абедамі, замест... супольна разам».

Залатыя словы! Святая праўда! На нацыяналістычным сметніку не тое што няма згоды, каб дружнай грамадой рушыць у паход на Маскву, а нават не ўдаецца на сумесную выпіўку разам сабрацца. Пазавуголлю сербануць па чарцы кожны сам па сабе — вось і ўсё ваяцкае свята.

дзеці, у жаўнеркаў і генералаў — курам на смех, Віру на пацеху.

Дык што я вам казаў? Закон залатога зярняці — правільны закон. Добра пакапаўшыся, на сметніку можна знайсці такія перлы, якія пеўню Галагудкаму нат не сніліся. Хоць бы вось такі.

Была ў іх там «12-я сустрэча беларусаў Паўночнай Амерыкі». Як праўдзтва адзначае Хмара, «яна была надта малалюднай». Пасля сам «прэзідэнт» Жук-Грышкевіч апублікаваў справаздачу аб сустрэчы, ды такую пустапарожнюю і вялую, што Хмара на аснове глыбокага аналізу зусім разумна назваў яе «довадам краху дасюляшніх летуценняў аб вызвольным уездзе на белым кані ў Менск і надзеле эмігранцкіх ваякаў, князёў, ваяводаў і генералаў маенткамі з былых калхозаў і палацамі». Даючы цвярозую ацэнку нікчэмнасці справаздачы яго міласці прэзідэнта, Хмара нават усклікнуў: «Брава! Хоць перад канцом прыйшлі да розуму!»

Брава, біс! Правільна! Бо якія яшчэ могуць быць патугі «перад канцом»? Крах наступіў даўно, а вызвольныя змагары прыйшлі да розуму надта позна.

Справядліва ацэньваючы дзейнасць «бессаромных скурнікаў, зладзеяў і перавертняў», Хмара сам храбрыцца і напінае старэчыя грудзі, нібы бяззубы дзядок перад спрытнай маладзіцай. Вось, маўляў, глядзіце, які я мудры, моцны і дальназоркі — адзін я перамагу Маскву. Але, пішучы пра канец і крах скурнікаў, ён адчувае і сваю ўласную немач, і яго таксама ахопліваюць дрыжкікі. Самакрытыку Хмара падае ў выглядзе цытат з Евангелля:

«Якая карысць, браты мае, калі нехта кажа, што мае веру, а дзейняў не мае? Ці можа гэтка вера выратаваць яго?»

Хто думае, што ён стаіць, сперажыся, каб не ўпасці».

Золата, спадарыні мае, золата! Антыкамуністычная, антысавецкая вера не выратуе вас. Нянавісць ёсць, дзейняў — няма і быць не можа. Вызвольная справа хістаецца, і ёй непазбежна прыдзецца ўпасці.

Гэткія панове, няўмольныя вывады прыходзіцца рабіць, паглядзеўшы на беларускі нацыяналістычны сметнік з пункту гледжання ўсеабдымнага і магутнага закона залатога зярняці.

САВЕЦКІЯ ПРАФСАЮЗЫ— УПЛЫВОВАЯ СІЛА НАШАГА ГРАМАДСТВА

ПРАМОВА ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА ЦК КПСС Л. І. БРЭЖНЕВА НА XVI З'ЕЗДЗЕ ПРАФЕСІЯНАЛЬНЫХ САЮЗАЎ СССР

[Працяг. Пачатак на 3-й стар.]

Як аблегчыць старасць са-старэламу? Як аблегчыць лёс інваліда? Як залячыць сапраўдную або ўяўную крыўду? Жыццё на кожным кроку ставіць такія пытанні. І вырашыць іх можна, толькі нястомна ўда-сканальваючы высокае ўменне беражлівых адносін да чалавека. І каму, як не прафсаюзам, якія знаходзяцца ў самой гущыні жыцця, актыўна ўдзельнічаюць у гэтай вялікай справе, ад якой залежаць лёс, шчасце кожнага савецкага чалавека.

Таварышы! Партыя надае першараднае значэнне развіццю дэмакратычных асноў на вытворчасці. Працоўны чалавек у сацыялістычным грамадстве — гэта не механічны выканаўца тых або іншых аперацый, тых або іншых указанняў. Яму важныя не толькі непасрэды вынік сваіх уласных намаганняў, але і іх месца і значэнне ў агульным працоўным працэсе. Імкненне і магчымасць унесці свой асабісты ўклад у агульную справу служыць велізарным стымулам працоўнай дзейнасці, вучаць мысліць маштабна, па-дзяржаўнаму, успрымаць агульныя клопаты як свае ўласныя.

Там, дзе рабочы чалавек ведае, што да яго голасу прыслухоўваюцца, з ім лічацца, што яго пазіцыя сапраўды ўлічваецца пры распрацоўцы сацыяльных і гаспадарчых планаў, — там і толькі там ён адчувае сябе сапраўдным гаспадаром вытворчасці, гаспадаром свайго лёсу. Так змыкаюцца задачы палітычныя і задачы вытворчыя.

Тое, што робяць прафсаюзы, усё шырэй уцягваючы працоўных у кіраванне вытворчасцю, з'яўляецца толькі адным з праяўленняў сацыялістычнага дэмакратызму. Выступаючы як уплывовая грамадская сіла, прафсаюзы адыгрываюць вялікую ролю ва ўсёй нашай палітычнай сістэме, у развіцці сацыялістычнай дэмакратыі. Асноўным пытаннем тут для нас было і будзе якраз тое, што ў літаральным сэнсе азначае слова дэмакратыя, а іменна — народаўладдзе, гэта значыць удзел мас у вырашэнні дзяржаўных і грамадскіх спраў, тое «сапраўднае народнае самакіраванне», аб якім гаварыў У. І. Ленін.

Сацыялізм і дэмакратыя непадзельныя. Будуючы камунізм, мы будзем усё шырэй развіваць дэмакратыю. Зразумела, гутарка ідзе аб дэмакратыі сацыялістычнай, гэта значыць такой, якая ахоплівае і палітычную, і сацыяльную, і эканамічную сферы, аб такой дэмакратыі, якая перш за ўсё забяспечвае сацыяльную справядлівасць і сацыяльную роўнасць.

Таварышы! Цяпер у краіне налічваецца амаль 700 тысяч пярвічных прафсаюзных арганізацый, каля паўмільёна цэлавых камітэтаў, два з паловай мільёны прафсаюзных груп. Гэта — вялікая сіла. І сіла гэта дзейнічае на пярэднім краі барацьбы за выкананне пяцігадовых планаў, за павышэнне эфектыўнасці вытворчасці і паліпшэнне ўсіх яе якасных паказчыкаў. Гэта сіла дзейнічае ва ўсіх працоўных калектывах, гэта значыць іменна там, дзе вялікія паняцці палі-

тыкі і эканомікі пераходзяцца на мову практыкі, дзе ў людзей у многім фарміруюцца адносіны да жыцця, да грамадства.

Для чалавека калектыв, у якім ён працуе, гэта своеасаблівы і дом, і сям'я, і школа. Іменна тут ад аднаго пакалення да другога пераходзяць прафесіянальны вопыт, майстэрства, прывычка працаваць сумленна. Іменна тут — з сэрца ў сэрца — перадаюцца моладзі камуністычныя ідэянасць, вернасць справе партыі, гатоўнасць быць заўсёды наперадзе, на самых цяжкіх, на самых рашаючых участках.

Нельга ўявіць сабе працоўны калектыв без прафгрупы, без прафкома або заўкома. Мільёны прафсаюзных актывістаў, гэтыя энергічныя і ініцыятыўныя людзі, добраахвотна і бескарысліва нясуць дабрату, клопаты і дапамогу кожнаму працоўніку, кожнай сям'і. Дык няхай жа гэта нялёгка, але такая карысная праца грамадскага работніка заўсёды сустракае разуменне і ўдзячнасць.

Таварышы дэлегаты! Наш час — час няўхільнага ўздыму сусветна-гістарычнай ролі чалавека працы. Усюды працоўныя ідуць у авангардзе барацьбы за мір і міжнародную бяспеку, за нацыянальнае вызваленне і сацыяльны прагрэс. Яны бяруць у свае рукі лёс цывілізацыі. Гэта — надзейныя, моцныя рукі.

Ацэнка агульнай накіраванасці тых зрухаў, якія адбываюцца ў рабочым і прафсаюзным руху, была дадзена нашай партыяй на апошніх з'ездах. Мы зыходзілі і зыходзім з таго, што рабочы рух становіцца ўсё больш важным фактарам грамадскага прагрэсу. Разам з тым усё больш узрастае яго адказнасць перад гісторыяй. А з гэтага вынікае неабходнасць далейшага ўмацавання адзінства сусветнай арміі працы — адзінства ў барацьбе за сацыяльны прагрэс, у барацьбе за мір і бяспеку народаў.

XVI з'езд прафсаюзаў, на які прыбылі дэлегацыі з усіх куткоў планеты, — выдатная дэманстрацыя жыццёвасці лозунга пралетарскай салідарнасці, сведчанне таго, што яго значэнне добра ўсведамляюць у розных краінах. Дазвольце мне гарача вітаць усіх замежных гасцей.

Мы перакананы, што сёння складаюцца спрыяльныя ўмовы для наладжвання супрацоўніцтва паміж рознымі плынямі рабочага руху — як у нацыянальным, так і ў міжнародным плане. Усё больш рэгулярнымі становяцца кантакты і паміж прафсаюзамі рознай арыентацыі, узмацняюцца іх ўзаемадзеянне з іншымі грамадскімі сіламі.

Мы вітаем любяць крокі, якія садзейнічаюць пошуку агульных пазіцый і наладжванню супрацоўніцтва паміж буйнейшымі міжнароднымі прафсаюзнымі цэнтрамі — Сусветнай федэрацыяй прафсаюзаў, міжнароднай канфедэрацыяй свабодных прафсаюзаў і Сусветнай канфедэрацыяй пра-

І хоць дасягненне адзінства міжнароднага прафсаюза на руху — гэта працягла і складаны працэс, мы перакананы, што ён будзе ісці па ўзыходнай лініі. Ва ўсякім выпадку савецкія прафсаюзы працавалі і будуць працаваць іменна на гэту перспектыву.

Пераходзячы да знешнепалітычных пытанняў, хачу падкрэсліць, што ўся работа нашай партыі і Савецкай дзяржавы на міжнароднай арэне — работа вялікая і напружа-

ная — вызначалася і вызначаецца праграмай далейшай барацьбы за мір і міжнароднае супрацоўніцтва, прынятай XXV з'ездам. Сама гэта праграма разлічана, зразумела, не на адзін год. Але і за год зроблена ўжо нямала.

У першую чаргу гэта датычыць умацавання адзінства брацкіх сацыялістычных дзяржаў, паглыблення іх усебаковага супрацоўніцтва.

Усё больш інтэнсіўнымі становяцца сувязі і кантакты паміж кіраўніцтвам сацыялістычных краін. Тры разы — у Берліне, у Бухарэсце, у Маскве — сустракаліся за час пасля XXV з'езда КПСС калектывы кіраўнікі брацкіх партый, не гаворачы ўжо аб гутарках у Крыме. У Сафіі толькі што адбылася чарговая, ужо чацвёртая сустрачка сакратароў ЦК па міжнародных і ідэалагічных пытаннях. Абудуцца нарада сакратароў ЦК па арганізацыйна-партыйнай рабоце, першае пасяджэнне Камітэта міністраў замежных спраў дзяржаў Варшаўскага Дагавору.

У далёкім ад нас 1914 годзе ў свеце, ахопленым імперыялістычнай вайной, расколаліся варажасцю і нянавісцю, Уладзімір Ільіч Ленін, думаючы аб будучым, пісаў: «Сацыялістычны рух... творчы новыя, вышэйшыя формы чалавечага супольнага жыцця, калі законны патрэбнасці і прагрэсіўныя імкненні працоўных мас усякай нацыянальнасці будуць упершыню задаволены ў інтэрнацыянальным адзінстве...»

Сёння гэта стала рэальнай практыкай вялікай дружнай раўнапраўнай сям'і сацыялістычных дзяржаў.

Сотні тысячы савецкіх людзей працуюць сёння ў брацкіх краінах, дапамагаючы нашым сябрам ствараць важнейшыя народнагаспадарчыя аб'екты, такія, напрыклад, як велізарныя металургічны камбінаты «Катавіцы» ў Польшчы. І ў нас у краіне працуе нямала рабочых і спецыялістаў з брацкіх краін. Сумесная будоўля сацыялістычных краін — газавод Арэнбург — заходняй граніцы СССР у мінулым годзе падоўжылася на адну тысячу дзвесце кіламетраў. Гэта вялікі поспех пятнаццатысячнага інтэрнацыянальнага калектыва будаўнікоў. Ужо недалёка дзень, калі ствараемая імі магістраль, буйнейшая ў Еўропе, уступіць у строй.

Усе краіны — члены СЭУ прымаюць удзел у развіцці нікелевай індустрыі на Кубе. Вельмі важнае значэнне маюць пачаты спецыялізацыя і кааперацыя краін — членаў СЭУ у вытворчасці абсталявання для атамных электрастанцый.

Усе мы прывыклі да гэтых спраў, лічым іх зусім натуральнымі. І гэта ядрэнна. Гэта — добра, калі цеснае супрацоўніцтва становіцца арганічнай часткай нашай свядомасці, усяго нашага жыцця.

Наколькі магутныя і жыватворныя карэнні брацкіх адносін, якія звязваюць народы сацыялістычных краін, гаворыць нядаўні выдатны пачынальнік калектыву слаўнага прадпрыемства народнай Венгрыі — «Чырвоная Чэпеля». Чэпельцы разгарнулі сацыялістычнае слаборніцтва ў годзе 60-годдзя Вялікага Кастрычніка і ўзялі на сябе канкрэтны абавязальнасць па датэрміноваму выкананню экспартных паставак у Савецкі Саюз. З такімі ж ініцыятывамі выступілі рабочыя Балгарыі і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Польшчы і Чэхаславакіі.

Дазвольце з трыбуны гэтага з'езда ад усяго сэрца падзякаваць працоўным брацкім

краін за такое дзейснае і хваляючае праяўленне салідарнасці са справай Кастрычніка, з нашай краінай, з нашай камуністычнай работай. Думаю, выкажу нашу агульную думку, калі скажу, што савецкі рабочы клас, усе савецкія працоўныя дастойна адкажуць на высякародныя ініцыятывы сваіх замежных таварышаў, адкажуць новымі таварышамі ў будаўніцтве камунізму, у развіцці нашага цеснага супрацоўніцтва.

Калі ўдумацца, таварышы, то ў цэлым мы маем тут справу з якасна новай з'явай — інтэрнацыянальным рухам мільёнаў і мільёнаў будаўнікоў новага свету, натхняемых адзінай мэтай. Гэта пачын велізарнага значэння, за ім вялікая будучыня.

У сваёй знешняй палітыцы мы і нашы сацыялістычныя саюзнікі цвёрда ідзем лініямі курсам міру. Развіваючы і паглыбляючы супрацоўніцтва з краінамі, якія вызваліліся ад каланіяльнага прыгнёту, ўзаемадзейнічаючы, дзе гэта магчыма, з рэалістычна мыслячымі коламі буржуазных дзяржаў, краіны сацыялізму выстаўляюць канкрэтныя ініцыятывы, накіраваныя на паліпшэнне сусветнага палітычнага клімату. Іменна з такімі прапановамі выступілі ўдзельнікі Варшаўскага Дагавору на лістападаўскай нарадзе свайго Палітычнага кансультацыйнага камітэта. Паслядоўная барацьба сацыялістычнай садружнасці за мір і бяспеку народаў знаходзіць шырокае разуменне еўрапейскай і міжнароднай грамадскасці.

Але ёсць яшчэ ў свеце капіталізму ўплывовыя палітычныя колы, якія зацікаўлены ў тым, каб быў парушаны канструктыўны міжнародны дыялог. Рэакцыйныя сілы старога свету ніяк не хочуць прымірыцца з ростам і ўмацаваннем новага.

Яны, напрыклад, ніяк не хочуць прымірыцца са свабоднай, незалежнай палітыкай і прагрэсіўным развіццём дзяржаў Афрыкі і Азіі, якія вызваліліся ад каланіяльнага прыгнёту. Апошнія прыклады таму — умяшанне краін НАТО ва ўнутраны ваенны канфлікт у Заіры і новая паклёпніцкая кампанія супраць Народнай Рэспублікі Ангола. Аб гэтым жа гавораць і подлыя забойствы, ахвярамі якіх палі гэтамі днямі вядомыя дзеячы нацыянальна-вызваленчай барацьбы — прэзідэнт Народнай Рэспублікі Конга Марыян Нгуабі і старшыня Прагрэсіўнай сацыялістычнай партыі Лівана Камаль Джумблат. Гэтыя забойствы савецкія людзі гнеўна асуджаюць.

Не менш упарта праводзяцца «аперацыі» супраць свету сацыялізму. Робяцца спробы аслабіць сацыялістычную садружнасць, падкопваючыся рознымі спосабамі пад адзінства яе ўдзельнікаў. Робяцца спробы расхістаць сацыялістычны лад.

Нашы праціўнікі хацелі б знайсці хоць якія-небудзь сілы, якія выступаюць супраць сацыялізму ўнутры нашых краін. А колькі такіх сіл няма, бо няма ў сацыялістычным грамадстве ні прыгнечаных, эксплуатаемых класаў, ні прыгнечаных, эксплуатаемых нацыянальнасцей, то вынаходзяць нейкі эрзац, шляхам ілжывай рэкламы ствараюць бачнасць «унутранай апазіцыі» ў сацыялістычных краінах. Іменна па гэ-

тай прычыне арганізуецца шуміха аб так званых «іншадумных», крык на ўвесь свет аб «парушэнні правоў чалавека» ў краінах сацыялізму.

Што можна сказаць наконт гэтага? У нас не забараняецца «думаць інакш», чым большасць, крытычна ацэньваць тыя або іншыя бакі грамадскага жыцця. Да таварышаў, якія выступаюць з крытыкай абгрунтавана, імкнучыся дапамагчы справе, мы адносімся як да добрасумленных крытыкаў і ўдзячныя ім. Да тых, хто крытыкуе памылкова, мы адносімся як да людзей, якія памылкуюцца.

Іншая справа, калі некалькі асоб, якія адарваліся ад нашага грамадства, актыўна выступаюць супраць сацыялістычнага ладу, становяцца на шлях антысавецкай дзейнасці, парушаюць законы і, не маючы апыры ўнутры краіны, звяртаюцца за падтрымкай за граніцу, да імперыялістычных падрыхнёных цэнтраў — прапагандысцкіх і рэзведальных. Наш народ патрабуе, каб да такіх, з дазволу сказаць, дзеячаў адносіліся як да праціўнікаў сацыялізму, людзей, якія ідуць супраць уласнай Радзімы, памагатых, а то і агентаў імперыялізму. Натуральна, што мы прымаем і будзем прымаць у адносінах да іх меры, прадугледжаныя нашым законам.

І няхай ужо тут ніхто не крыўдзіцца на нас: абарона правоў, свабод і бяспекі 260 мільёнаў савецкіх людзей ад дзеянняў такіх адшчепенцаў — гэта не толькі наша права, але і наш свяшчэнны абавязак. Абавязак перад народам, які 60 гадоў назад пад кіраўніцтвам партыі Леніна ўступіў на шлях будаўніцтва сацыялізму і камунізму. Перад народам, які, абараняючы сацыялістычную Радзіму, сваё права жыць павольна, аддаў 20 мільёнаў жыццяў у вялікай вайне супраць фашысцкіх агрэсараў, іменна за свабоду і правы народаў, і які са свайго шляху не сыдзе ніколі!

Што датычыць Савецкага Саюза, то мы не ўмешваемся ва ўнутраныя справы іншых краін, хоць, зразумела, маем сваю зусім пэўную думку аб парадках, якія пануюць у свеце імперыялізму, — і не скарываем гэтай думкі. Адносіны з капіталістычнымі дзяржавамі мы, у поўнай адпаведнасці з рашэннямі XXV з'езда КПСС, імкнёмся будаваць на аснове даўгачаснага ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва ў розных сферах у інтарэсах умацавання ўсеагульнага міру.

Скажу крыху аб тым, якія цяпер справы ў гэтай галіне.

Перш за ўсё аб савецка-амерыканскіх адносінах, станоўчаму развіццю якіх мы заўсёды надавалі і надаём вялікае значэнне. Справа тут цяпер вызначаецца, я сказаў бы, трыма асноўнымі фактарамі. Першы — гэта салідная база ў выглядзе заключаных у 1972-74 гг. важных дагавораў і пагадненняў аб супрацоўніцтве ў розных галінах. Другі — стан пэўнага застою. Амерыканскі бок спачатку растлумачваў яго перадвыбарнай кампаніяй у Злучаных Штатах, але першыя два месяцы знаходжання на чале ўлады ў Вашынгтоне новай адміністрацыі штосьці не паказваюць імкнення пераадолець гэты застоі. І, нарэшце, трэці фактар — наяўнасць вялікіх аб'ектыўных магчымасцей для далейшага развіцця раўнапраўнага і ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва ў розных сферах на карысць абедзвюх краін і ўсеагульнага міру.

[Заканчэнне на 6-й стар.]

САВЕЦКІЯ ПРАФСАЮЗЫ — УПЛЫВОВАЯ СІЛА НАШАГА ГРАМАДСТВА

ПРАМОВА ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА ЦК КПСС Л. І. БРЭЖНЕВА НА XVI З'ЕЗДзе ПРАФЕСІЯНАЛЬНЫХ САЮЗАЎ СССР

[Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.]

Упамяну ў сувязі з гэтым аб некаторых канкрэтных і, як мы лічым, зусім рэальных задачах. Гэта, па-першае, завяршэнне падрыхтоўкі і падпісанне ўжо ўзгодненага ў асноўным у 1974 годзе новага пагаднення аб абмежаванні стратэгічных наступальных узбраенняў і далейшы рух на гэтай аснове да ўзаема-нага скарачэння ўзбраенняў пры строгім захаванні прынцыпу роўнасці і аднолькавай бяспекі бакоў. Далей, гэта — магчымы сумесны ініцыятывы СССР і ЗША ў галіне забароны і ліквідацыі найбольш небяспечных смяротных відаў хімічнай зброі і іншыя меры, якія стрымліваюць гонку ўзбраенняў і ўмацоўваюць бяспеку народаў. Гэта таксама шырокае развіццё ўзаемавыгадных гандлёва-эканамічных сувязей на аснове ліквідацыі створаных ЗША дыскрымінацыйных перашкод і ўступлення ў сілу ўжо даўно падпісаных пагадненняў па гэтых пытаннях. Гэта, нарэшце, узгодненыя дзеянні нашых краін з мэтай дасягнення справядлівага і трывалага мірнага ўрэгулявання на Блізкім Усходзе.

Мы — за актыўнае выкарыстанне ўсіх гэтых магчымасцей.

Але ёсць і акалічнасці, якія прама процідейнічаюць далейшаму паляпшэнню і развіццю савецка-амерыканскіх адносін. Адна з іх — гэта раздуванне паклёпніцкай кампаніі наконце выдуманай «ваеннай пагрозы» з боку СССР. Аб гэтым мне ўжо даводзілася гаварыць нядаўна. Другая — гэта прамыя спробы афіцыйных амерыканскіх інстанцый умяшвацца ва ўнутраныя справы Савецкага Саюза.

Між тым прэтэнзіі Вашынгтона вучыць жыць іншых не могуць, я думаю, быць прынятыя ніводнай суверэннай дзяржавы, не гаворачы ўжо аб тым, што для такіх прэтэнзій не даюць падстаў ні становішча спраў у саміх ЗША, ні іх дзеянні і палітыка ў знешнім свеце.

Паўтару яшчэ раз: умяшанні ў нашы ўнутраныя справы мы не пацярпім ні з чыйго боку і ні пад якім выглядам. На такой аснове нармальнае развіццё адносін, зразумела, немагчыма.

Свае суверэнныя правы, сваю годнасць і свае інтарэсы Савецкі Саюз заўсёды адстойваў і будзе адстойваць цвёрда. Разам з тым канструктыўны, рэалістычны падыход другога боку заўсёды сустрэне ў нас разуменне і гатоўнасць дагаварыцца.

Гэтымі днямі ў Маскву прыязджае для перагавораў дзяржаўны сакратар ЗША пан Вэнс. Паглядзім, з чым ён прыбудзе. Усе, вядома, разумоюць важнасць таго, як пойдзе далейшае развіццё савецка-амерыканскіх адносін. Мы хачелі б, каб гэтыя адносіны былі добрасуседскімі. Але для гэтага неабходны пэўны ўзровень узаема-разумення і хоць бы мінімум узаемнай карэктнасці.

Зразумела, мы ўпэўнены, што інтарэсы народаў абедзвюх нашых краін і захавання ўсеагульнага міру прабуць сабе дарогу, і адносіны паміж СССР і ЗША нарэшце наладзіцца. Уся справа ў тым, калі гэта адбудзецца, колькі будзе страчана часу, на працягу якога можна было б зрабіць шмат карыснага.

Калі гаварыць аб нашых адносін з краінамі Заходняй Еўропы, то яны развіваюцца ў цэлым нядрэнна. СССР і Францыя былі ў свой час, так сказаць, першапраходцамі разраздкі, іх узаемаадносіны называлі «пажаданымі». У пэўнай меры гэта правільна і цяпер: у нас падтрымліваюцца ажыўленыя

сувязі ў галіне эканомікі і культуры. Мы супрацоўнічаем таксама і ў некаторых знешнепалітычных пытаннях. У Савецкім Саюзе цэняць той факт, што кіраўнікі Францыі, ФРГ, Італіі, Вялікабрытаніі выступаюць у падтрымку палітыкі разраздкі напружанасці, палітыкі мірнага супрацоўніцтва. У галіне адносін паміж СССР і ФРГ многае, як нам здаецца, яшчэ можа і павінна быць зроблена. Ёсць ужо і некаторыя задзелы, якія трэба было б давесці да канца. Як вядома, у гэтым годзе чакаюцца мае візіты ў Францыю і ФРГ. Мы спадзяёмся, што будучыя перагаворы дадуць новыя стымулы да развіцця адносін з гэтымі краінамі.

Прыкметнай падзеяй у палітычным жыцці Еўропы з'явілася нядаўняе аднаўленне адносін СССР з Іспаніяй. У нас ужо ўстанавілася за апошні час нядрэннае супрацоўніцтва з гэтай краінай, галоўным чынам у эканамічных справах. Цяпер, трэба лічыць, нашы адносіны атрымаюць далейшае развіццё.

Таварышы! Мінула дваццаць месяцаў з таго дня, калі кіраўнікі дзяржаў і ўрадаў 35 краін змацавалі сваімі подпісамі Заключны акт Нарады па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе. За гэты час мір у Еўропе стаў мацнейшым, а эканамічныя, культурныя і іншыя сувязі і кантакты паміж краінамі — прыкметна шырэйшымі і багацейшымі. Мы, у Савецкім Саюзе, вітаем гэта. Мы за тое, каб разраздка працягвалася. Мы будзем усямерна садзейнічаць гэтаму, бо таго патрабуюць інтарэсы народаў.

Цяпер у краінах — удзельніках агульнаеўрапейскай нарады разгарнулася падрыхтоўка да бялградскай сустрэчы — першай пасля Хельсінкі калектыўнай сустрэчы іх прадстаўнікоў. Мы, са свайго боку, хочам, каб там адбылася канструктыўная, дзелавая размова суверэнных партнёраў. Нарада ў Хельсінкі называлася, як вядома, Нарадай па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе. Таму мы лічым, што галоўным зместам бялградскай сустрэчы і павінны стаць клопаты аб міры і бяспецы ў Еўропе, аб развіцці супрацоўніцтва паміж еўрапейскімі народамі. Не проста падагульніць тое, што ўжо зроблена, але і дамовіцца аб некаторых канкрэтных рэкамендацыях і прапановах па пытанні далейшага супрацоўніцтва — так уяўляем мы сабе галоўныя задачы сустрэчы ў югаслаўскай сталіцы.

Блізкі Усход — вось другі раён, які працягвае прыкочываць да сябе ўвагу. У апошнія тыдні тут назіраецца прыкметнае павышэнне дыпламатычнай актыўнасці. Мяркуючы па ўсім, паступова становіцца ўсё больш рэальнай справай аднаўленне работы Жэнеўскай канферэнцыі. Такі ход падзей можна было б, зразумела, толькі вітаць.

Але канферэнцыя ў Жэневе, вядома, не самамэта. Галоўнае — пльэнныя і справядлівыя вынікі яе работы. Зразумела, распрацоўка ўмоў міру ва ўсіх падрабязнасцях — гэта перш за ўсё справа саміх канфліктуючых бакоў. Аднак Савецкі Саюз, як састаршыня Жэнеўскай канферэнцыі і дзяржава, размешчаная ў непасрэднай блізкасці ад раёна, аб якім ідзе гутарка, мае сваю думку адносна галоўных прынцыпаў і напрамкаў будучага мірнага ўрэгулявання.

Мы лічым, у прыватнасці, што ў аснову падагульняючага документа (або документаў) аб міры на Блізкім Усходзе павінны быць пакладзены прынцып недапушчальнасці набыц-

ця тэрыторыі шляхам войнаў, права ўсіх дзяржаў гэтага раёна на незалежнае існаванне і бяспеку. Зразумела, павінны быць забяспечаны неад'емныя правы палесцінскага арабскага народа, уключаючы яго права на самавызначэнне, на стварэнне ўласнай дзяржавы.

Мы лічым бяспрэчным, што дакументы аб міры павінны прадугледжваць вывад ізраільскіх войск з усіх акупіраваных у 1967 годзе арабскіх тэрыторый. Такі вывад мог бы быць ажыццёўлены не адразу, а па этапах, на працягу, напрыклад, некалькіх месяцаў, у строга пэўныя тэрміны. Павінны быць дакладна вызначаны адпаведныя лініі граніц паміж Ізраілем і яго арабскімі суседзямі — удзельнікамі канфлікту. Гэтыя граніцы павінны быць аб'яўлены канчаткова ўстаноўленымі і непарушнымі.

Мы зыходзім з таго, што з моманту завяршэння вываду ізраільскіх войск паміж арабскімі дзяржавамі — удзельнікамі канфлікту і Ізраілем спыніцца стан вайны і будучы ўстаноўлены адносіны міру. Пры гэтым усе бакі возьмуць на сябе ўзаемныя абавязальствы павяжаць суверэннітэт, тэрытарыяльную цэласнасць, недатыкальнасць і палітычную незалежнасць адзін аднаго, вырашаць свае міжнародныя спрэчкі мірнымі сродкамі.

Па абодва бакі ўстаноўленых граніц маглі б быць створаны, вядома, са згоды адпаведных дзяржаў, дэмілітарызаваныя зоны — без аднабаковых пераваг для каго-небудзь. У межах гэтых зон былі б размешчаны на нейкі дакладна вызначаны тэрмін або надзвычайны ўзброеныя сілы ААН, або наглядальнікі ААН.

Відаць, падагульняючы дакументы канферэнцыі павінны будучы змяшчаць і палажэнне аб свабодзе праходу для суднаў усіх краін, уключаючы Ізраіль (пасля спынення стану вайны), па Тыранскаму праліву і Акабскаму заліву, а таксама заяву Егіпта аб праходзе суднаў па Суэцкаму каналу, які знаходзіцца цалкам пад егіпецкім суверэннітэтам.

Выкананне ўмоў мірнага ўрэгулявання магло б, на нашу думку, быць гарантавана, калі таго пажадаюць дагаворныя бакі, Саветам Бяспекі ААН, а магчыма, і асобнымі дзяржавамі, напрыклад, Савецкім Саюзам, Злучанымі Штатамі, Францыяй, Англіяй. Дзяржавы-гаранты маглі б мець сваіх наглядальнікаў у кантынгентна ААН у адпаведных зонах.

Такія, таварышы, у самым сціслым выглядзе нашы папярэднія ўяўленні аб магчымых асновах справядлівага міру на Блізкім Усходзе. Мы нікому іх не навязваем, але лічылі карысным аб іх сказаць, гэтак жа як, зразумела, будзем гатовы азнаёміцца з меркаваннямі іншых.

Мы ўжо гаварылі аб тым, што ў сувязі з мірным урэгуляваннем на Блізкім Усходзе адпаведныя дзяржавы маглі б разгледзець пытанне аб садзейнічанні спыненню гонкі ўзбраенняў у гэтым раёне. Наогул, праблема міжнароднага гандлю зброяй, відаць, заслугоўвае абмену думкамі.

Цяпер некалькі слоў аб праблеме абмежавання ўзбраенняў і раззбраенні, што XXV з'езд вызначыў як цэнтральную праблему забеспячэння міру і бяспекі народаў.

Я ўжо закранаў савецка-амерыканскія перагаворы аб абмежаванні стратэгічных узбраенняў. Вельмі важным і актуальным з'яўляецца пытанне аб забароне ўсіх выпрабаванняў ядзернай зброі. Гэта зрабіла б дабратворны ўплыў на жыццё

нашай планеты як у прамым, біялагічным, так і ў маральна-палітычным плане. Не менш істотна і тое, што былі б абмежаваны магчымасці якаснага ўдасканалення ядзерных узбраенняў, з'яўлення новых відаў такой зброі.

Доўгі час праціўнікі поўнай забароны выпрабаванняў ядзернай зброі паспыталіся на цяжкасць вырашэння пытання аб кантролі. Мы і цяпер перакананы, і гэта падмацоўваецца довадамі спецыялістаў, што для кантролю зусім дастаткова нацыянальных сродкаў выяўлення. Тым не менш, каб расчысціць шлях да пагаднення, Савецкі Саюз зрабіў сур'ёзны крок насустрач заходнім дзяржавам. У нашым праекце дагавору аб поўнай і ўсеагульнай забароне выпрабаванняў ядзернай зброі цяпер прадугледжана магчымасць праверкі на месцы, на добраахвотнай аснове, у выпадку якіх-небудзь сумненняў у адносінах да выканання дагаворных абавязальстваў той ці іншай краінай.

Гэта — разумны кампраміс, які ўлічвае пазіцыі ўсіх бакоў.

Натуральна, поўнае спыненне выпрабаванняў ядзернай зброі надзідзе толькі тады, калі удзельнікамі дагавору стануць усе ядзерныя дзяржавы. Толькі тады дагавор сапраўды будзе служыць сваёй мэце.

Мы ўважліва сочым за рэакцыяй у розных краінах на прапанову краін Варшаўскага Дагавору аб непрымяненні першымі ядзернай зброі адна супраць адной усімі дзяржавамі — удзельнікамі агульнаеўрапейскай нарады. Хацелася б, каб дзяржаўныя дзеячы заходніх краін — і ў першую чаргу членаў НАТО — добра задумаліся аб сэнсе гэтай важнай прапановы, адмовіліся б ад бяздумнага, механічнага падыходу, згодна з якім, калі прапанова зыходзіць ад другога боку, значыць яна небяспечная і яе трэба адхіліць.

Пара ўжо ўсвядоміць, што палітыка, якая ставіць у аснову пагрозу прымянення ядзернай зброі і гатоўнасць яе выкарыстання, становіцца ўсё больш небяспечнай для чалавечтва. Савецкі Саюз з першых дзён з'яўлення ядзернай зброі выступае за яе забарону і знішчэнне. Так было і тады, калі ЗША мелі манополію на ядзерную зброю, так гэта і цяпер, калі ўсімі прызнаецца роўнасць ядзернай магутнасці СССР і ЗША.

Пры абмеркаванні пытанняў раззбраення нярэдка гавораць аб магчымасці і карыснасці прымянення практыкі ўзаема-нага прыкладу, гэта значыць нейкіх аднабаковых пазітыўных дзеянняў дзяржаў у разліку, што іншыя адкажуць у тым жа духу. Напэўна, можа быць выкарыстаны і такі метада. Але ён дасць эфект толькі пры наяўнасці ўзаемнай добрай волі і ўзаемага давер'я.

Прыклад адзін канкрэты прыклад. Чатыры гады назад пачаліся перагаворы аб скарачэнні ўзброеных сіл і ўзбраенняў у Цэнтральнай Еўропе. Аб скарачэнні. Здавалася б, што можа быць больш лагічным і натуральным, чым адмова ўдзельнікаў перагавораў хоць бы ад павелічэння сваіх узброеных сіл у даным раёне, пакуль ідуць перагаворы. СССР разам са сваімі саюзнікамі не раз прапаноўваў іменна гэта. Мы ўжо рад гадоў не павялічваем бязую колькасць сваіх узброеных сіл у Цэнтральнай Еўропе. Як жа рэагавалі на гэты наш прыклад краіны НАТО? Яны працягвалі нарошчваць тут свае ўзброеныя сілы.

Што ж цяпер рабіць нам? Магчыма, Савецкаму Саюзу пераняць прыклад заходніх дзяржаў? Але гэты прыклад не-

гатыўны, і прытрымлівацца яго нам, шчыра кажучы, не хацелася б.

Сёння мы яшчэ раз заяўляем: мы гатовы аж да дасягнення дагаворнасці аб скарачэнні ўзброеных сіл і ўзбраенняў у Цэнтральнай Еўропе не павялічваюць колькасць нашых войск у гэтым раёне. Пры ўмове, вядома, што сілы НАТО тут таксама не будуць расці. Прыміце гэту прапанову, паважаныя партнёры па перагаворах, прыміце як першы рэальны крок на шляху да скарачэння ўзброеных сіл! Сапраўды ж, ад гэтага ніхто не праіграе, а справа міру, справа бяспекі народаў толькі выйграе.

Таварышы! Многія выпрабаванні перанёс савецкі народ. Ён прайшоў праз агонь вайны, зведзеў і горыч страт, і радысць перамог. Заслужаная ўзнагарода за ўсё гэта — тое светлае жыццё, якое стварылі савецкія людзі для сябе сваімі ўласнымі рукамі. Заслужаная ўзнагарода за гэта — і тыя трыццаць два мірныя гады, якія мы ўжо пражылі пасля завяршэння вайны. Бадай, гэта самы працяглы перыяд міру за ўсю шматвяковую гісторыю нашай краіны. А толькі ж пасля 1945 года ў свеце больш чым сто разоў успыхвалі войны і ваенныя канфлікты.

Савецкі народ цэніць міралюбівую палітыку сваёй партыі. Ён гатоў зрабіць і робіць усё для таго, каб мір стаў устойлівым, трывалым, надзейным. І магу сказаць вам, таварышы, што для мяне, як і для кожнага з нас, камуністаў, якім партыя, народ даверылі займацца знешнепалітычнымі справамі краіны, няма больш высокага абавязку і няма больш шчасця, чым працаваць у імя гэтай выдатнай, гуманнай мэты.

Дарагія таварышы! XVI з'езд савецкіх прафсаюзаў праходзіць у знамянальны, юбілейны для нашай краіны год. Ужо 60 гадоў развіваецца сцяг Кастрычніка, падняты працоўнымі Расіі, партыяй камуністаў, партыяй ленинцаў.

Юбілейны год — гэта заўсёды год успамінаў, год падвядзення вынікаў. Але мы, камуністы, аглядаем назад не толькі для таго, каб з законнай гордасцю падкрэсліць маштабнасць, гістарычную значнасць зробленага. Мы ўспрымаем мінулае як багацейшы рэзервуар вопыту, як матэрыял для раздумяў, для крытычнага аналізу ўласных рашэнняў і дзеянняў. Мы чэрпаем з мінулага натхненне для цяперашніх і будучых спраў.

Вынікі мінулага года і першых двух месяцаў сёлета гавораць аб тым, што краіна працягвае ўпэўнена ісці курсам XXV з'езда. Але спраў у нас наперадзе шмат, вельмі шмат. Гэта, вядома, цалкам і поўнаасцю адносіцца і да прафсаюзаў, найпершы абавязак якіх у гэтым годзе — актыўная падтрымка саборніцтва ў гонар шасцідзясяцігоддзя Вялікага Кастрычніка.

Упэўнены, што новы састаў Усеагульнага Цэнтральнага Савета Прафесіянальных Саюзаў будзе на вышыні той палітычнай адказнасці, якой патрабуюць ад усіх нас час, жыццё, наша вельмі складаная, але і вельмі цікавая эпоха.

[Прамова Л. І. Брэжнева была выслухана з велізарнай увагай і неаднаразова перапынялася працяглымі апладысмантамі].

ПРЫМА БЕЛАРУСКАЙ АПЕРЭТЫ

З набліжэннем аўтобуса да Украіны Магілёва мянецца і выраз твару прыгожай, са спадуючымі на плечы густымі каштанавымі валасамі дзяўчыны. Усё больш прыкметным становіцца яе хваліванне.

Побач з дзяўчынай сядзіць хлопца — яе жаніх. Сёння яна пазнаёміць яго з маці і з цудоўнейшым на зямлі кутком, дзе прайшло яе дзяцінства.

— Калі мы выйшлі з аўтобуса, — успамінае Валеры Мазур, муж салісткі тэатра музычнай камедыі БССР Вікторы Мазур. — Я быў здзіўлены прыгажосцю, якая адкрылася мне. Вялікі бярозавы гай. Высокія, у абхват таўшчынёю, дрэвы. Савецкія промні прабіваюць маладую лістоту і слепяць зялёным святлом. Сакавітая роўная трава. Яр. Яго дно — рэчышча бурлівай рачулікі. Птушыныя хоры. Незвычайнае гучанне слоў — высокае, звонкае. А сярод гаю, як жыллё лесніка, хата.

«Цяпер я ведаю, чаму ты спяваеш», — сказаў тады Валеры нявесце.

У дзяцінстве Вікторы спявала вельмі многа. Песні аб бярозках, птушках, ручайку і сонейку. Яе маці, Іна Данілаўна, хоць да музыкі нясярэдняга дачынення не мела, — яна фармацэўт на прафесіі, — заўважыла, што голас у дачкі мацнейшы, чым у яе сябровак аднагодкаў, дзяўчынка хутчэй «схопіла» мелодыю...

Закончыўшы дзіцячую музычную школу ў Магілёве, Вікторы паступае ў Мінскае музычнае вучылішча на дырыжорска-харавое аддзяленне. Любоў да спяваў і настойлівае патрабаванне педагогаў: «Вы павінны спяваць!» — прывялі яе пасля заканчэння вучылішча ў Беларускаю дзяржаўную кансерваторыю.

Тут таксама хутка заўважылі здольнасці дзяўчыны. Яна стала пастаяннай удзельніцай студэнцкіх канцэртаў.

Вікторы, безумоўна, ведала, што спявае добра, і марыла аб будучым сваім поспеху. Але ніяк не думала, што ён прыдзе да яе так хутка і не на опернай сцэне. А здарылася ўсё вольна. Калі Вікторы бучылася на чацвёртым курсе, у Мінску адкрываўся тэатр музычнай камедыі. Падбіралі артыстаў у труп. Выкладчыкі кансерваторыі, бачачы ў Мазур добрыя даныя артысткі апэрэты — жывасць, лёгкасць, схільнасць да інтэрпрэтацыі, эмацыянальнасць, пэўнае драматычнае майстэрства, гучны голас, абаяльнае знешнасць, — паралі ей праслухацца. У выніку вучобу на апошнім курсе Вікторы давалася сумяшчаць з работай у тэатры.

Нярэдка бывае так: прыходзіць у тэатр малады, падаючы надзею актёр, сыграе ўдала дзве-тры ролі і быццам застае на месцы, не можа адысці ад хутка выпрацаванага ўласнага стэрэатыпу. Ці то таленту не хапае на большае, ці то працавітасці. З Вікторы Мазур падобнага не здарылася. Таму што талент у яе — сапраўдны і яшчэ таму, што працавала яна шмат, упарта.

Цяпер Вікторы Мазур — адна з вядучых артыстак беларускай апэрэты. Яна іграе галоўныя ролі амаль ва ўсіх спектаклях, пастаноўленых у тэатры: Фенісу ў «Хітра-мудрай закаханай», Насцю ў «Бабыным бунце», Ірыну ў «Пяноч каханні», Зорыку ў «Цыганскім каханні» і іншыя.

Я сказаў «амаль ва ўсіх». Можа, рэжысёры-пастаноўшчыкі засумняваліся ў артыстычных магчымасцях Мазур?

Прычына гэтаму ў асаблівай патрабавальнасці, з якой Вікторы падыходзіць да выбару кожнай новай сваёй ролі.

— Часам актёр выдатна спраўляецца з роллю, таму што ён іграе самога сябе, — гаворыць Мазур, — гэта значыць, што і ў артыста, і ў яго героя аказаліся вельмі падобнымі лёсы, характары, погляды. Мне пакуль што не даводзілася іграць іменна такія ролі. Але я заўсёды шукаю ў сабе нешта агульнае з героямі. І калі знаходжу — не сумняваюся: драматычная лінія ролі атрымаецца добра.

Гэта ўяўнага артыстаў якраз і дапамагае артыстцы заўсёды знаходзіць сваю геранію, поўнасцю «злівацца» з вобразам.

...Ідзе «Паўлінка» — спектакль па аднайменнай камедыі Янкі Купалы. Закончылася чарговая сцэна. Паўлінка — Мазур праходзіць за кулісы і адтуль уважліва сочыць за дзеяннем. Яе бацька, Сцяпан Крыніцкі, толькі што вярнуўся з кірмашу, дзе прасватаў дачку за багатага шляхцока Быкоўскага. Ён расказвае цяпер аб гэтым жонцы. Шчасце Паўлінкі ў нябеспечы — яна хахае іншага. Паўлінка крыху падаралася наперад, каб бацька бачыў яе. Усё ў ёй, здаецца, гаворыць: «Таточку, зданьці, не аддавай за нялюбага, не губі мяне!»

Сваёй іграй Вікторы прымусіла глядача забыцца на ўмоўнасці таго, што адбываецца на сцэне, выклікае ў яго суперажыванне. А гэта, бадай, галоўнае ў творчасці.

Вікторы Мазур усе ролі іграе добра, але найбольш удала, мяне здаецца, створаны ёю вобразы Паўлінкі і Сільвы ў аднайменных апэрэтах Юрыя Семіянікі і Імрэ Кальмана. Сапраўднае задавальненне атрымлівала Вікторы яшчэ ў час работы над гэтымі ролямі.

— Калі, напрыклад, ставілі «Паўлінку», — успамінае Валеры, — Віка прыходзіла дахаты вельмі стомлена. Але варта было спытаць яе аб рабоце, як яна на вачах ажыўлялася. З захапленнем расказвала аб новых рашэннях рэжысёра, аб сваіх знаходках, тут жа паказвала фрагменты з ролі.

І цяпер у дні «Паўлінкі» і «Сільвы» настрой у яе асаблівы.

Што захапляе артыстку ў гэтых вобразках? Сіла пачуцця, напружаная ўнутраная барацьба Сільвы і шчырасць, непасрэднасць Паўлінкі. Мазур перадае гэта памайстэрску. Падабаюцца Вікторы і танцавальныя элементы гэтых ролі. Спектаклі шчодрася прасякнуты гулярам, напоўнены жывымі рытэмамі, гэта дае магчымасць артыстцы інтэрпрэтаваць кожнае адценне мелодыі. Тут поўнасцю раскрываюцца вакальныя магчымасці Мазур.

Пры жаданні Вікторы магла б пець у оперы. На думку спецыялістаў, у яе «густы драматычны оперны голас, які можа быць упрыгажэннем любога тэатра». І таму некаторыя здзіўляюцца, што Мазур да гэтага часу застаецца вернай музычнай камедыі. Але той, хто добра ведае Вікторыю, не можа ўявіць яе нідзе больш, акрамя апэрэты.

У кожнага, бадай, ёсць любімы занятак, не звязаны з работай. Ведаючы яго, можна адкрыць новыя рысы характару чалавека. У Вікторы Мазур два захапленні. Першае — кнігі. Чытае яна шмат. Добра ведае айчынную і зарубежную класіку, сучасную літаратуру. Творы Л. Талстога, І. Буніна, Ф. Дастаеўскага, Ж. Санд (з рамана «Кансуэла» ведае на памяць цэлыя раздзелы), Э. Хэмінгвэй, А. Маруа перачытвае па некалькі разоў. Леў Талстой, напрыклад, прычытвае яе як вялікі звычай мовы і выдатны псіхолаг.

Другое яе захапленне вельмі падабаецца дачцэ. Вікторы плячэ самачыны торты і пірагі. У гэтай справе Анжэла першая ёй памочніца.

А мама дапамагае дачцэ вучыцца іграць на фартэпіяна (дзяўчынка займаецца ў музычнай школе). Часта, пад настрой, маці і дачка спяваюць дуэтам.

Валянцін РЫБЦІКІ.

ВЫСТАЎКУ

АДКРЫВАЕ

ПЛАКАТ

Што беларускі плакат ёсць — факт бяспрэчны. Гэта пераканаўча засведчыла V Усесаюзная выстаўка плаката, якая адбылася нядаўна ў Мінску. 54 работы беларускіх плакатыстаў — факт ужо сам па сабе даволі красамоўны, асабліва калі прыгадаваць напружанае выстаўку ў Вільнюсе, дзе нашу рэспубліку прадстаўлялі ўсяго толькі 8 работ.

Але бяспрэчна і тое, што беларускі плакат яшчэ — нібы дзіця, якое толькі становіцца на ногі. Як і куды яно пойдзе? Спакусіцца гадзімі пратапанымі сцежкамі ці выбера нязведаную, але сваю дарогу? Калі прадаўцаў такое параўнанне і далей, то вельмі важна, як дзіця загаворыць. Будзе гэта чужая, перанятая — ці свая, адметная мова?

Такія пытанні маглі б здацца рытарычнымі, калі б не тая важная акалічнасць, што станаўленне беларускага плаката звязана з імёнамі маладых мастакоў. Мікалай Стома, Іван Уладчык, Мікалай Стас... Але мне хацелася б спыніцца на творчасці Уладзіміра Крукоўскага. І не толькі таму, што на згаданай выстаўцы ён быў прадстаўлены найбольшай колькасцю работ, але ў першую чаргу па той прычыне, што творчасць яго найбольш ярка выяўляе праблемы і тэндэнцыі, характэрныя для маладога беларускага плаката.

Уладзімір заракамендаваў сябе здольным плакатыстам яшчэ ў час вучобы на мастацка-графічным факультэце Віцебскага педінстытута. Помніцца, з якім захапленнем сустрэлі не толькі аднакурснікі, але і ўсё факультэт і нават выкладчыкі яго курсавую работу, прысвечаную ахове прыроды. На зялёным фоне — тоненькі сілуэт зламанай бярозкі, прыціснутай да зямлі чорным контурам ступні. І надпіс: «Такі след — лесу шкода...» Ужо ў гэтай рабоце праявілася асноўная якасць, характэрная для будучых твораў Уладзіміра, — гранічны лаканізм, які не зніжаў, а наадварот, узмацняў эмацыянальнае ўздзеянне плаката.

Плакат, які сімвалізаваў высакародны адносіны чалавека да жывёл і птушак, звярнуў увагу наведвальнікаў II рэспубліканскай, затым IV Усесаюзнай выстаўкі плаката. Добрыя водгукі ў друку, рэпрадукцыя ў часопісе «Творчасць» засведчылі з'яўленне новага таленту, а разам з тым і доўгачаканае ажыўленне беларускага плаката. З гэтага часу Уладзімір — пастаянны ўдзельнік усіх мастацкіх выставак, нязменьнік прысуду рэспубліканскіх конкурсаў плаката: першая і другая прэміі ў конкурсе плаката па ахове помнікаў гісторыі і культуры, другая і трэцяя — у конкурсе на эскіз знака на тую ж тэму, дыплом I ступені за буклет «Беларускія савеніры» для выстаўкі ў Дэлій. А нядаўна калегі выбралі Крукоўскага намеснікам старшыні секцыі плаката Саюза мастакоў БССР.

У чым жа сакрэт такога хуткага поспеху? Талент? Безумоўна, гэта галоўнае. Але ж многія нашы таксама таленавітыя жываліцы і нават графікі неаднойчы спрабавалі звярнуцца да гэтага жанру, а поспеху не мелі.

— На мой погляд, — разважае Уладзімір Крукоўскі, — плакат — самы інтэлектуальны від мастацтва. Ён патрабуе парадаксальнасці мыслення, умення сумяшчаць на адным лісце часта абсалютна процілеглыя, несумяшчальныя на першы погляд рэчы. Таму плакатыст павінен валодаць усімі выяўленчымі сродкамі — ад фатаграфіі да скульптуры. Па-мойму, асноўныя якасці плаката — быць прыгожым, павучальным (несці цікавую думку) і зразумелым як мага большай колькасці людзей. Праўда, такія якасці павінны быць уласцівыя любому твору мастацтва, але плакату — асабліва. І сапраўды, плакат не чакае, пакуль да яго прыдзе падрыхтаваны глядач. Ён сам прыцягвае ўвагу глядача, прычым самага рознага, і кожнаму ён павінен быць даступным.

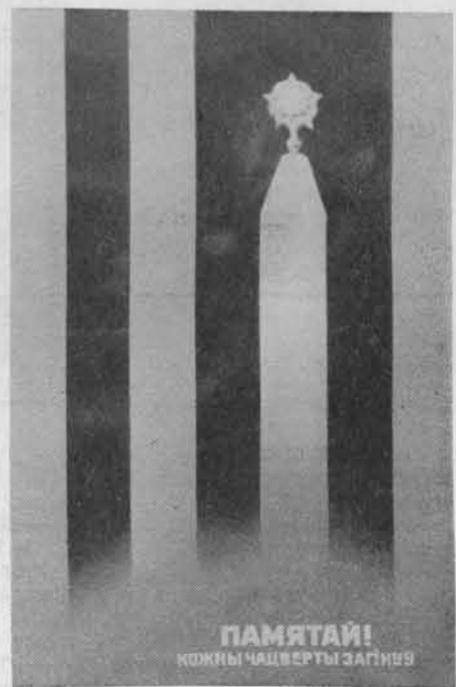
Нельга не згадзіцца, што далёка не кожны мастак адораны такімі рознакавымі якасцямі. А без гэтага хіба зможа плакатыст аператыўна і з веданнем справы адгукнуцца на надзённыя тэмры жыцця? Носць пералік толькі самых асноўных тэм у творчасці Крукоўскага: ахова помнікаў гісторыі і культуры, ахова

прыроды і навакольнага асяроддзя, бяспека руху, культурнае жыццё рэспублікі... Сюды ж трэба дадаць і работы, прысвечаныя самым розным важным грамадскім падзеям. Наогул, мастака хвалюе ўсё тое, што патрабуе неадкладнага звароту да самага шырокага глядача: «Ведай!», «Запомні!», «Звярні ўвагу!»

Дабратворны ўплыў на творчасць Крукоўскага аказала глыбокае вывучэнне лепшых дасягненняў агульнапрызнаных школ плаката — прыбалтыйскай, польскай, фінскай. Але нельга думаць, што мастак спакусіўся простым перайманнем выяўленчай мовы. Ён вучыцца авалодаваць якасцямі, абавязковымі для любога плаката: выразнасцю, лаканізмам, даступнасцю. Перагружанасці дэталімі, стракатасці, шматслоўя, характэрных для твораў мастакоў, якія калі-ніколі спрабавалі заняцца плакатам, у работах Крукоўскага не ўбачыш. Яго плакат можа складацца з адлюстравання гільзы-газоўкі ці кельмы, што распусцілася бярозавым лістком (вось яна, парадаксальнасць мыслення). Але такія выяўленчыя «аскетызм» не прыводзіць да нейкай аднастайнасці ці сухасці, як гэта можа здацца на першы погляд. У адных выпадках мастак робіць стругі лаканічна малюнак, у другіх — крупулёзнай перапрацоўкай яго дабіваецца надзвычайнай ілюзорнасці аб'ёму, у трэціх — выкарыстоўвае фатаграфію. Не злучыўшае ён і колерам: два-тры, рэдка — больш. Затое з колеру (які і з малюнка) ён «выціскае» ўсё, што той можа даць. Любімы прыём мастака — расцяжка колеру ад светлага адцення да цёмнага, што надае плакату яшчэ адну важную якасць — прыгажосць. Кароценькі тэкст, які можна прачытаць амаль не прыпыняючыся (адна з галоўных умоў плакатнага мастацтва), звяршае кампазіцыю. Дарэчы, у многіх выпадках тэкст наогул не патрабуецца: выразны малюнак з першага погляду раскрывае сэнс плаката.

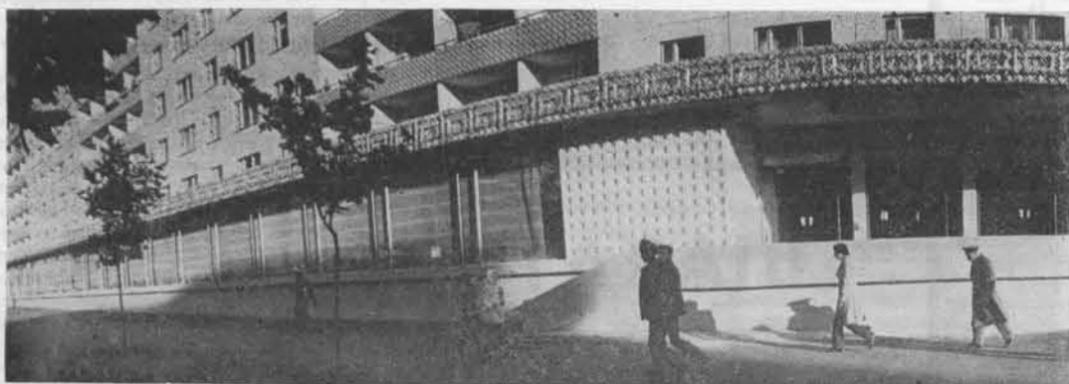
...На рэспубліканскай справаздачнай выстаўцы за 1973—1976 гады, што адкрылася к Х з'езду мастакоў Беларусі ў Палацы мастацтва, экспазіцыя пачынаецца з плакатаў. Такія якасці, у выніку ўжо стала традыцыйнай, па-свойму сімвалічная: малады беларускі плакат усё смялей выходзіць на перадавы рубяжы жыцця.

Яўген САХУТА.

Плакаты У. КРУКОЎСКАГА.

Вясельнае падарожжа і пракат

ПАМ'ЯТАЮ, у дзяцінстве мы з сябрам вырашылі аднойчы адправіцца ў падарожжа. Не ў далёкі свет збіраліся. Хацелі пабываць на месцы, дзе ў час вайны загінуў лётчык-герой Мікалай Гастэла, наведць Вязынку — радзіму Янкі Купалы...

Задумаліся: чым жа будзем дабрацца? Можна даехаць прыгарадным поездам. Але якое ж гэта падарожжа? Пехатой? За дзень не абярнешся.

У нас у доме быў старэнькі веласіпед. «Што, калі... Але дзе ж узяць другі?» І тады хтосьці з дарослых прапанаваў звярнуцца ў пункт пракату. «Выбачайце, але такой раскошы пакуль яшчэ ў пракаце няма», — адказалі там.

Фірма пракату «Адпачынак» вельмі добра вядома сёння жыхарам беларускай сталіцы. Штодня тысячы мінчан карыстаюцца яе паслугамі, калі бяруць напрокат тую ці іншую рэч або праводзяць вольны час у зоне адпачынку «Вера-сы», калі святкуюць вяселле ў Доме сямейных урачыстасцей...

— Ідуць, ідуць маладыя. Радасна іх сустракайце! Родныя і сябры, шчыра іх прывітайце! І сябры вітаюць. І бацькі маладых сыплюць долу залатое зерне. І ажывае абрад, які стагоддзямі складаўся народам. Такую рытуальна-абрадавую карціну можна ўбачыць у мінскім Доме сямейных урачыстасцей, што на вуліцы Данілы Сердзіча.

— Яшчэ адзін такі Дом ёсць у Чыжоўцы, — расказвае дырэктар фірмы «Адпачынак» Дзмітрый Якалцэвіч. — З іх, з гэтых Дамой, пачыналася наша фірма.

Менавіта тут і нарадзілася штосьці зусім новае — комплекс паслуг, які афіцыйна называецца «дапамогай насельніцтву ў арганізацыі сямейных урачыстасцей».

— Галоўным было не паўтарыць рэстаран, — гаворыць Д. Якалцэвіч. — Прыгожае сучаснае памяшканне, цудоўныя залы, інтэр'еры ў нацыянальным стылі — гэта яшчэ не ўсё. Хацелася зрабіць нешта новае, адпаведнае часу і запатрабаванню людзей. Каб свята іх стала сапраўды яркім і радасным, мы вырашылі выкарыстаць старажытны рытуал.

Пачыналі з вяселля, бо тут у беларускага народа невычэрпныя абрадавыя скарбы. Прадстаўнікі фірмы ездзілі па Беларусі, збіралі звесткі аб абрадах у вёсках і бібліятэках, звярталіся за парадамі да такога знаўцы беларускага фальклору, як Рыгор Шырма.

Акрамя таго, за нязначную плату можна атрымаць дванаццаць відаў паслуг па арганізацыі сямейных урачыстасцей. Фірма «Адпачынак» прадастаўляе заказчыку і банкетную залу, багатае меню, і святочны картэж з легкавых аўтамабіляў. Калі неабходна, фірма загадзя закажа месцы ў гасцініцы для гасцей, якія прыехалі ў Мінск здалёк, забяспечыць іх білетамі на зваротны шлях...

— Папулярнасць пракату асабліва ўзрастае ў апошні час, — гаворыць Д. Якалцэвіч. — У 1975 годзе ў Мінску было 14 атэль і 20 пунктаў пракату. Летась прыбавілася яшчэ 6 буйных атэль і 22 пункты. Сярод іх Дом пракату «Калі ласка».

Гэты салон адкрыўся ў красавіку мінулага года, але мінчане ўжо добра ведаюць дарогу да яго. Спецыялізаванае прадпрыемства фірмы пракату «Адпачынак» за месяц абслугоўвае больш як 1,5 тысячы чалавек.

Наведвальнікі могуць знайсці тут, бадай, усё, што ім неабходна: ад фотазаспаможнага да халадзільніка, каляровага тэлевізара і матэрнай лодкі...

— Выбар прадметаў пракату ў салоне сапраўды вялікі —

згаджаецца яго дырэктар Уладзімір Галубкоў, з якім мы аглядаем дэманстрацыйную залу. На рэкламных горках — магнітафоны, радыёпрыёмнікі, фотаапараты...

— Якія рэчы карыстаюцца найбольшым попытам?

— Апрача традыцыйных прадметаў — посуду, тэлевізараў, халадзільнікаў — мінчане ахотна бяруць турысцкі інвентар, дзіцячыя каляскі, мэблю. Не залежваюцца ў салоне і транзістары, мапеды, вясэрнія сукенкі. Толькі за 1976 год было ўведзена 13 новых паслуг па пракаце: выдача дывановых вырабаў, крышталю, вязальных машын...

Дарэчы, некаторыя высакаякасныя тавары з'яўляюцца ў салоне часам раней, чым паступаюць у гандлёвую сетку. Такім чынам, пракат — гэта яшчэ і рэклама новай прадукцыі.

...Гукі гітары даносіліся з-за дзвярэй, якія мы міналі.

— Урок музыкі.

— Урок музыкі? У Доме пракату?

— Гэта адзін з сямі рэпетыцыйных пакояў, што працуюць у салоне, — адказаў У. Галубкоў.

— У нас багаты выбар музычных інструментаў. Скрыпку або баян чалавек можа забраць сам. А вось піяніна кліенту на дом дастаўляе фірма. Мы сочым за тым, каб інструмент быў у парадку: нашы спецыялісты бясплатна настрайваюць іх на даму.

Акрамя таго, кожны жадаючы можа зайсці ў салон, каб тут, на месцы, парэпетыраваць на любым музычным інструменце. Адна гадзіна ігры на піяніна каштуе 17 капеек, на ўдарніку — 40 капеек. А вучань 8 класа 101 сярэдняй школы Анатоля Брысь (гэта яго ігру мы чулі) вырашыў займацца з настаўнікам. Аляксандр Грышчанкоў, музыкант-прафесіянал, ахотна дае такія ўрокі ў салоне.

— З Анатолем мы займаемся два разы на тыдзень, — гаворыць ён.

Пытаюся, колькі каштуюць такія ўрокі.

— Дванаццаць рублёў у месяц, улічваючы пракат інструмента.

Наогул, пракат каштуе вельмі танна, асабліва калі заказчык бярэ рэч на доўгі тэрмін, напрыклад, на паўгода: у такім выпадку фірма прадастаўляе 10-працэнтную скідку.

...Мы развіталіся ля секцыі «Спартсменам, рыбаловам і паляўнічам». Дзяўчына ў блакітнай куртцы здавала канькі. Двое юнакоў афармлялі заказ на спартыўныя веласіпеды...

Уладзімір МЯЛЕШКА.
НА ЗДЫМКАХ: салон пракату «Калі ласка»; загадчыца секцыі радыётавараў **Н. АНДРУХОВІЧ**; «які ж веласіпед узяць!».

ІМКЛІВАСЦЬ МАЛАДЫХ

У Свядлоўску на штучным катку «Юнацтва» завяршыўся юнацкі чэмпіят СССР па канькабежнаму спорту. На гэтых спаборніцтвах вызначыўся мінчанін Уладзімір Кажаноўскі. Ён хутчэй за ўсіх прабеў 500 метраў і заняў другое месца на дыстанцыі 1 500 метраў.

ЗВІНЯЦЬ КЛІНКІ

На спаборніцтвах у Таліне званне чэмпіёна СССР па фехтаванні на рапірах заваяваў В. Смірноў з Кіева. Сярэбраны медаль у мінчаніна А. Раманькова.

Яшчэ адзін беларускі прызёр вызначыўся сярод шаблістаў — Віктар Сідзяк заняў трэцяе месца.

УПЕРШЫНЮ ПЕРШЫЯ

У Свядлоўску закончаны фінальныя спаборніцтвы І зімовай спартакіяды і чэмпіяната Добраахвотнага таварыства садзейнічання арміі, авіяцыі і флоту СССР па малакалібернаму біятлону. Упершыню чэмпіёнамі СССР і спартакіяды сталі біятліністы Беларусі. Спартсмены нашай рэспублікі заваявалі два залатыя медалі, сем сярэбраных і тры бронзавыя. Пяцёра выступаўшых упершыню выканалі нарматыў майстра спорту.

СПОРТ

«БРОНЗА»

МІНЧАНІНА

У ліку пераможцаў сёлетняга чэмпіяната краіны па боксу, які праходзіў у сталіцы Кіргізіі — горадзе Фрунзе, названы і мінчанін Іван Перад. Ён заняў трэцяе месца ў лятчэйшай вазе.

ДАТЭРМІНОВАЯ ПЕРАМОГА

Чэмпіён свету па шахматах А. Карпаў датэрмінова забяспечыў сабе першыноўства ў буйным міжнародным турніры ў заходнегерманскім горадзе Бад-Лаўтэрбергу, выйграўшы чарговую сустрэчу ў М. Хермана (ФРГ). Савецкі спартсмен мае перад заключным турам 11 ачкоў, у той час як бліжэйшы яго сапернік Я. Ціман (Галандыя) — 9,5. Такім чынам, чэмпіён свету ўжо недасягальны...

АДЗІНАЯ

ПУЦЁУКА

Пасля дзвюх перамог над камандай «Вымпел» з падмаскоўнага горада Жукоўска мінскія хакеісты набралі 80 ачкоў (пасля 46 гульніў) і датэрмінова заваявалі адзіную пуцёўку ў першую лігу.

„3 КНІГ...“

На працягу месяца ў Мінску ў Дзяржаўнай бібліятэцы імя У. І. Леніна прадавала выстаўка «Сучасныя савецкія кніжныя знакі», якая ўпершыню шырока пазнаёміла мінчан з развіццём гэтага жанру мастацтва ў нашай краіне. Усе папярэднія выстаўкі былі больш лакальнымі.

Экслібрыс у Краіне Саветаў вельмі папулярны. Аб гэтым сведчыць і захапленне ім многіх соцен мастакоў СССР, і існаванне ў вялікіх і малых гарадах клубаў аматараў кніжнага знака, і наладжванне штогод выставак экслібрыса.

Сучасны савецкі кніжны знак дэманстравалі 126 мастакоў з 12 саюзных рэспублік, якія прадставілі 300 графічных мініячур.

У экспазіцыю ўвайшлі работы ўсіх пакаленняў мастакоў: і тых, хто выконваў экслібрысы яшчэ ў даваенныя гады, і тых, хто толькі пачынае свой шлях у мастацтве. Варта падкрэсліць, што з кожным годам усё больш маладых графікаў далучаецца да гэтай справы, і многія з іх пры сур'ёзнай, удумлівай працы могуць стаць вялікімі майстрамі. Сярод прадстаўнікоў Беларусі ў сувязі з гэтым я вылучыў бы Ю. Баранова, У. Савіча, М. Селяшчука.

Выстаўка ярка прадэманстравала своеасаблівасць нацыянальных школ у экслібрысе. Гэта праяўляецца ў ашчадных адносінах мастакоў да культурных традыцый свайго народа, у сюжэтна-тэматычным рашэнні, ва ўвядзенні ў тэкст знака роднай мовы.

Безумоўна, выстаўка яскрава сведчыць аб усё ўзрастаючым культурным узроўні народаў нашай краіны, дзе па-сапраўднаму любяць і шануюць кнігу.

М. МІНКЕВІЧ.

з народнага гумару

У ШКОЛЕ

Настаўнік пытае малага Васілька.

— Скажы мне, малы, з чаго зроблены твой шарачок?

— З сукна.

— Правільна. А з чаго робіцца сукно?

— З воўны.

— Малайчына. А воўну хто нам дае?

— Авечкі.

— Разумнік! Значыць, якая жывёліна дала табе гэты шарачок?

— Бацька...

ЗАУЧАСНАЯ РАДАСЦЬ

Муж заявіў у паліцыю, што прапала яго жонка. Праз некалькі дзён прыходзіць паліцыянт і кажа:

— Ведаеце што, мы, здаецца, знайшлі вашу жонку.

— Няўжо? Што ж яна кажа?

— Казаць дык яна нічога не кажа...

— Тады гэта не мая жонка.

ПАЛЯЎНІЧЫ

Пан вяртаецца з палявання. Жонка пытаецца:

— Ці забіў што?

— Але, забіў.

— Дык нясі ў кухню, хай кухар усмажа.

— Дык я ж забіў уласнага сабаку.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 486